

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Art. 4. Responsiones ad argumenta P. Concinae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

cum faceret, latebrásque quæreret, dicendo, Concilium *folium im-*
intelligendum esse de statutis, quibus improbum foenus, usu- *modera-*
ra excessiva, mordens, cum læsione charitatis permittere- *tas,*
tur &c. fol. 293. 294.

§. 180.

XXXVII. ARCADIUS Imperator, Theodosii filius, *XXXVII.*
permisit Senatoribus, istorum avaritia sic postulante, me- *Sed mode-*
dietatem centesimæ. (a) In hanc tolerantiam invehitur *ratas e-*
AUGUSTINUS, (b) *quid dicam de usuris, quas etiam ipsæ le-*
ges, & Judices reddi jubent. Hæc atque ejusmodi, MALE uti-
que possidentur, sed non est, quo judice repetantur. Injustè pos-
sideri foenora moderata, imò moderatissima, qualia erant
sex aut quatuor, aut duo in centum, clamat Augustinus.
Sed Judex non erat, qui ad restitutionem compelleret. (c) *ras da-*
mnat:

- (a) *Leg. 4. Cod. Theodos. de usur. lib. 2. tit. 33.*
- (b) *Epistol. 153.*
- (c) *Concina Comment. fol. 198.*

§. 181.

XXXVIII. Disputationi finem impono verbis TER- *XXXVIII.*
TULLIANI (a) *Quam sapiens argumentatrix sibi videtur igno-*
rantia humana, præsertim cum aliquid ejusmodi de gaudiis & fru-
ctibus hujus sæculi metuit amittere. fol. 328. *Sola au-*
tem igno-
rantia
humana
tuctur.

- (a) *Lib. de spectac. c. 2.*

§. 182.

Hanc sophismatum & cavillationum farraginem silen- *Art. 4.*
tio præterire, nefas est. Nolo tamen respondere meis ver- *RESPON-*
bis, cum opinionibus R. P. Pichler in hac materia non ad- *SIONES AD*
hæream. Optabam, ut alius examen institueret, an Ratio- *ARGU-*
nes Conciniæ tantum habeant lanæ, quantum clamoris. *MENTA P.*
Exhibui eas Viro Patris Pichler studiosissimo, utpote ejus *CONCINÆ.*
quondam Discipulo. Ne autem iste verborum, quibus Liber *Discipulus*
Concinianus horret, acerbitate commotus, præ indignatione *P. Pichler,*

M

tionem

tione mox librum proiiceret, præmonui, P. Danielem quandoque Zelo (latè sumpto, prout involvit discretum, & indiscretum) veritatis gravissima, & Divina Sapientia ac Majestatis offerendæ studio, calamum paululum acuisse. (a) Negabat ille, hunc esse Spiritum DEI bonum: sed P. Danielem, non minus ac Saulem ab alio Spiritu exagitatum, suspicabatur. Monui igitur, ut bilem Concinianam (si tamen bilem habeant cælestes hi animi) leniter sedaret, eamque tangeret chordam cum Davide, qua refocillaretur P. Daniel. Audire juvat Responsiones, fusiores quàm optaveram, fidelis hujus Discipuli ad singula P. Danielis argumenta. Meum de iis iudicium subjungam,

(a) Hoc de se affirmat P. DANIEL de usur. contr. trin. fol. 285.

§. 183.

Premisso
conceptu

Altum Principum dominium, circa quod rotari pleraque Conciniana argumenta deprehendimus, in hoc situm esse putat P. Concina, ut ea, quæ Lex naturalis & jus Divinum præscribunt, Principes exsequantur: ut ob publicam utilitatem in fontes pœnam capitis constituere valeant: ut bello subditos defendant: ut subditus vel invitus domum suam, si id requirat publicus ornatus viarum, aut reficiat, aut demoliatur: ut frumenta, aliisque merces penuriæ tempore divendat: ut ad dirimendas lites fundorum possessores, positis conditionibus præscriptis, non turbentur. (a) Sufficit hæc alti domini idea fini, quem sibi præstituit P. Daniel, ut scilicet absque methodo confusè suggillet aliorum dicta.

(a) *ibid.* fol. 291.

§. 184.

Domini
alti,

Curatiùs loquuntur Juris publici Interpretes. Juxta hos *Majestas* seu summum Imperium, est *Potestas alteri non subiecta, gubernandi Rempublicam ad communem felicitatem subditorum.* Hæc summa potestas, cùm sit Jus quoddam universale,

ſale, ſub ſe continet varia Jura particularia, veluti totidem poteſtates, ac particulas Majeſtatis. Et inter hæc numeratur quoque *Dominum altum*, ſeu eminens, quod habet Imperans in Cives, & res Civium ad uſum publicum; vi cujus ſcilicet Imperans urgente neceſſitate, ad ſalutem publicam bona ſubditorum poteſt in uſus publicos convertere, vel etiam peſſumdare. Sic ædes deſtruuntur, agri exuruntur belli tempore. Hoc formato alti Principum domini conceptu, argumenta Concinaiana ad libram ſanæ Jurisprudentiæ ponderabimus.

§. 185.

Ad I. (§. 144.) In iis locis, ex quibus priora duo argumenta exſcripta ſunt, videtur P. Daniel negare Principi facultatem omnem diſponendi de Bonis ſubditorum. Primum quidem argumentum, quod Turcarum Imperatoris mentionem facit, æquè bene contra P. Pichler concludit, ac illud ineptæ illationis exemplum, Dialecticæ Tyronibus proponi ſolitum: *Turca dormit, ergo baculus in angulo.* Ejusdem furfuris eſt illatio P. Concinae: ſoli Tyranni pro arbitrio in ſubditorum bona jus ſibi arrogant; ergo Princeps ex cauſa publica & in certis circumſtantiis non poteſt ſubdito moderatam præſtationem imperare. Conſulat P. Daniel exempla domini alti à ſe poſita, (§. 183.) & judicet de ſuo argumento. Dein has præſtationes, de quibus loquimur, non imponit invitis Princeps, ſed communi populorum uſu inductas confirmat, omnemque exceſſum coërcet. Quis autem de hac conſuetudine, & approbatione Principis, ſit ſenſus populi, manifeſtum in his terris fiebat, quando Dux Baviaræ, & Episcopus Auguſtanus, pio inducti zelo, decretis ſuis abrogare hunc uſum videbantur, mox tamen lamentis & querelis populi permoti fuerunt, ad decreta illa in mitiorem partem explicanda: de qua re fuſior redibit ſermo in *Capite ſequenti.* Et hæc Statuta Principum,

*Reſpondet
ad argu-
menta P.
Concinae.
Ad I. Non
tribuitur
Principi-
bus*

ex voto & utilitate subditorum condita, audet immoderatus calamus conferre cum violentis usurpationibus Tyrannorum.

§. 186.

*Ad II. Nimi-
a potestatis in
bona subdi-
torum:*

Ad II. (§. 145.) Non satis penetra, quomodo Casuistæ, exaggerando altum Principum dominium, simul aures Principum demulceant, simulque popularem auram aucupentur. Hanc certè non adipiscetur, qui Principibus tyrannicam in subditorum bona potestatem, jusque pro arbitrio sibi arrogandum tribuit. Vel igitur P. Daniel fallit, dum nimiam potestatem Principibus tribui dicit: vel fallitur, dum popularem auram aucupari Casuistas credit. Quid aucupentur illi, qui jactando sententiarum rigorem, Christianæ modestiæ & charitatis leges violant, jam pridem detexerunt alii. Quis meliorem notionem alti domini teneat, judicent legum periti: an P. Pichler, qui moderatam præstationem longo usu introductam approbari à Principe posse affirmat: an P. Concina, qui subditum compelli posse asserit ad demoliendas ædes pro ornatu viarum? (§. 183.)

§. 187.

*Ad III. Sed
tantum
circa mo-
deratam
præstatio-
nem,*

Ad III. (§. 146.) Posse aliquid Principem circa bona subditorum, non obstantibus duobus primis argumentis, fatebitur haud dubiè P. Concina. (§. 185. 186.) In reliquis contendit, Principem non posse præstationem imponere occasione mutui. Negat imprimis, eum usuras posse facere licitas. Si nomine *usura* intelligat lucrum præcisè ratione mutui exactum, istud nemo Ingolstadiensium unquam pronuntiavit licitum. Igitur P. Daniel non cum Tannero, Haunoldo, aut Pichlero, sed cum horum virorum umbris, Andabatarum more digladiatur. Pruriebat inquieti zeli homo ad impugnandos aliquos Germanos, cum pugnae cum Italis non prorsus feliciter cesserint. Tribuit Adversariis, quos calamo confi-

gen-

gandos destinabat, eas opiniones, quæ cum plausu, & verborum pompa oppugnari possent. Fingit Ingolstadienses (toti enim Universitati, paucorum quorundam opinionem adscribit) docere, licitum Statuto Principis fieri posse id, quod jure naturali, & Divino est prohibitum, & intrinsecè malum. Nequaquam ita dissipuerunt Viri Clarissimi. Id solùm quibusdam visum est, moderatum auctarium ultra sortem occasione mutui exigì posse, sicut ex aliis titulis damni emergentis aut lucri cessantis, ita etiam ex Statuto Principis, jus istud ad creditorem transferentis. Apparebit ex sequentibus, num adeò monstrosa & chimærica sit hæc alti domini Idea. Cur autem ob hanc doctrinam sola Universitas Ingolstadiana vapulat? Tres ex ista Academia adducit P. Daniel: Tres ex Salisburgensi Universitate pro eadem stantes opinione, supra nominati sunt. (§. 142. X.) Cur non in istam quoque eadem dicteria jaciuntur? (a) Cur non exagitur Zacharias Pasqualigus, totusque illustris Ordo Clericorum Regularium, cujus præcipui Viri opus ejus approbarunt? Cur immunis est Felix Potestas, totusque Ordo Minorum S. Francisci de Observantia? An fortè omnes isti incubuere ovis, quæ à Tannero Ingolstadii posita, jocatur P. Daniel? Certè Jacobi Ledesmæ sententia (§. 142. X.) palam facit, aliam gallinam in Italia aut Hispania idem cecinisse eo tempore, quo Tannerus vix natus fuerat. (b) Fortè resuscitabitur famosa illa quæstio, quidnam in rerum natura prius fuerit, an gallina, an ovum? (c)

(a) Jam acuerat P. Daniel sagittas æquè in P. Babenstuber, Salisburgensis Academiæ Professore, ac in P. Pichler. Nam *Commentar. fol. 151. utriusque paradoxa singulari Dissertatione labefactaturum* seminatur. Sed dimisso ex rationibus, sibi & mihi notis, Babenstuber, totam pharetram in P. Pichler exoneravit, paucis telis in Dominum Gletle detortis, quin tamen per ejus latus Academiam Salisburgensem, ubi Jus Civile docuerat, impeteret.

(b) TANNERUS natus est anno 1572. & Congregatio, in qua LEDESMA hanc opinionem tenuit, habebatur anno 1573.

(c) Hanc quæstionem ab Oldrado in suis Consiliis examinatam refert TESAURUS *Decis. Pedemont. 229. in fin.*

§ 188.

*Ad IV. Nec
naturali,*

Ad IV. (§. 147.) Concedunt omnes, usuras strictè dictas, seu auctarium ratione solius mutui acceptum, non posse fieri licitum. Probabile autem putat P. Pichler, licitum posse fieri in mutuo auctarium ex Statuto Principis & consensu subditorum: quod vocari potest usura minus strictè accepta. Hanc lex naturalis nunquam prohibuit, sicut nunquam prohibuit auctarium ratione damni emergentis, aut in Montibus Pietatis pro salario Ministrorum exactum.

§. 189.

*Ad V. Nec
Divina
lege*

Ad V. (§. 148.) Quod de lege naturali dictum est, dici quoque debet de lege Divina, scilicet hujus objectum non esse auctarium ex alio titulo, quàm ratione mutui perceptum.

§. 190.

*Ad VI.
Prohibi-
tam.*

Ad VI. (§. 149.) Inhumanior es, quàm credis, Reverende Pater, dum Pichlerum cum Gletle ad incitas revocas. In easdem enim angustias conjicis simul præstantissimos Theologos & Canonistas Salisburgenses cum tota Academia illa, quæ illorum libros approbavit. Vide quantum stragem edas! Verùm habet P. Pichler, habent Salisburgenses, quid respondeant. Nequaquam opponunt altum Principis dominium legi Divinæ, vel naturali: solummodo concedunt Principi potestatem, disponendi moderatè circa bona subditorum ex causa publicâ, cum magno ipsorum subditorum emolumento, volentibus & optantibus ipsis subditis.

§. 191.

§. 191.

Ad VII. (§. 150.) Malignum humorem oculis offusum esse oportet, nisi quis cernat, minimè hunc esse sensum vocis *conditionatè*, ac si de lege naturali & Divina iudicium ferre possint Principes. (§. 133.) Quando P. Daniel tribuit Principi potestatem demolendi ædes subditorum, ornatus viarum conciliandi gratia: quando concedunt omnes, Prælato Ecclesiastico potestatem dispensandi in voto: dicemúsne, DEUM Legem suam de gravi damno aliis non inferendo, de voto servando &c. submitfisse Principi, ac Prælato Ecclesiastico, nisi scilicet iste ad ornatum viarum, ad salutem voventis, aliud decernat: ignorasse DEUM, quid ad bonum communitatis, ad salutem voventis expediat; suspensas esse naturales & Divinas Leges Justitiæ & Religionis, ut Princeps, ut Prælatum Ecclesiasticum pro temporum opportunitate illas abroget, temperet, limitet &c. Portentosa monstra in hoc fingere, tibi reservatum fuit, Reverende Pater. Omnibus notum est, posse Principes aut Prælatos Ecclesiasticos statuere ac disponere circa res & voluntates sibi subjectas, sine ulla læsione aut immutatione legis naturalis aut Divinæ, quæ non se extendit ad materias statuto, aut dispositione legitimæ potestatis affectas. Has leges P. Pichler dicit *conditionatas*, innoxio planè vocabulo, sed malevolæ interpretationi facilè obnoxio (§. 134.) Loquar igitur cum Jonatha de P. Pichler bona ad Patrem Danielelem. *Ne pecces, virorum optime, in Pichlerum, quia non peccavit tibi, & opera ejus bona sunt valde. Et posuit animam suam in continuo studiorum labore usque ad senectam, & percussit hostes Ecclesiæ, & fecit Dominus salutem magnam plurimis, qui vel viva voce, vel Scriptis ejus, tum in Controversiis Fidei, tum in Jure Ecclesiastico eruditi fuerunt. Viderunt concives tui, & letati sunt, impressis etiam ejus libris intra ditionem suam. Quare ergo peccas in sanguine*
inno-

Ad VII.
 Legis naturalis
 conditionata appellatio

innoxio, tam male torquens voculam *CONDITIONATE*,
quæ est sine culpa? Ad similem vocem Jonathæ placatus fuit
 Saul: (a) an placabitur & P. Daniel?

(a) *I. Reg. XIX.*

§. 192.

*Ad VIII.
 Patitur
 bonam in-
 terpreta-
 tionem,*

Ad VIII. (§. 151.) Frustra surdo psallimus: arripit ha-
 stam ancipitem, utrinque acutam, dilemma scilicet inge-
 niosissimum, nititurque configere Pichlerum in pariete.
*Declinavit David à facie Saul; lancea autem casto vulnere per-
 lata est in parietem.* An declinare ictum similiter poterit Pich-
 lerus? Declinare non posse credit P. Daniel. Rima effu-
 giendi non superesse putat. At ecce! non rima, sed latum
 ostium patet Pichlero. Per hoc antequam egrediatur, ipse
 Pichlerus feliciore ictu vibrat hastam in Adversarium, aliud
 opponendo dilemma. Vel Adversarius intelligit, quid per
 vocem *conditionatè* velim significare, vel non intelligit: al-
 terutrum concedat oportet. Si *primum*: ergo retractet fal-
 sissimam interpretationem, qua asserit, legem naturalem
conditionatam, id est, alto Principum dominio subjectam &c. Lon-
 gè alius, & innoxius sensus est vocis *conditionatè*. (§. 133.)
 si *secundum*; ergo ineptè impugnat, quod ignorat. Diffi-
 culter hunc ictum evitabit P. Daniel.

§. 193.

*Aliis legi-
 bus com-
 muniem,*

Quæro ex isto simul & ex P. Pichler, an contractus
 mutui ad restitutionem obliget jure naturali? affirmabit uter-
 que. Insto: an filiusfamilias, qui mutuas pecunias accepit,
 easque dissipavit, liberare se in foro conscientia possit ab hac
 obligatione Juris naturalis per exceptionem Senatûs-Con-
 sulti Macedoniani? sine ulla hæsitatione, cum debitis tamen
 limitationibus, affirmativè respondet P. Pichler. (a) R. P. Da-
 niel fortè hæsitabit, & positivum responsum evitare volet.
 Sed non obstante tergiversatione fateri debet, opinionem,
 quæ

quæ docet, filiumfamilias per dictam exceptionem liberum à debito fieri in foro conscientia eadem ratione, qua liberatur in foro externo, non esse blasphemam, hæreticam, monstrosam, portentosam, inauditam &c. Reverebitur INNOCENTIUM IV. Pontificem, & ABBATEM Panormitanum. (b) Supponere igitur licet hanc opinionem à Canonistis & aliis Jctis communiter receptam. Jam urgeo. Qua ratione leges civiles liberare filiumfamilias possunt ab obligatione Juris naturalis in restituendo mutuo, cum tamen lex naturalis sit æterna, immutabilis, omni alia lege superior? Quid responsurus sit P. Daniel, divinare non possum; nam nullibi firmis inhæret principiis, nec sanæ rationis, nec Juris positivi. Dicit fortè, lege naturali vel Divina nullibi prohibitum esse Sctum Macedonianum. Hæc est elegans responsio, infra ad præscriptionem exagitanda. Sed Reverende Pater, Juris naturalis obligatio, lex & præceptum est, ut mutuum restituatur: consequenter Senatus-Consultum Macedonianum, quod liberum facit ab hac obligatione, corrigit, temperat, immutat legem naturalem, voluntatem DEI subiicit Senatui Romano &c. Ad hanc difficultatem P. Pichler respondet, legem naturalem, quæ restitutionem mutui præcipit, esse *conditionatam*, nisi scilicet Magistratus Civilis ob bonum publicum & pro certis circumstantiis aliud disponat: Jus enim, quod creditor habet adversus filiumfamilias, ipse DEUS & natura subjecit potestati Magistratus, ut circa illud disponat. Unde lex naturalis non aliter vult disponere de hoc jure, nisi quando Princeps perpensis omnibus circumstantiis nihil constituerit de illo. Si igitur non vocem, sed sensum Patris Pichler considero, solidam, firmam, verè Catholicam doctrinam, & rationem doctrinae traditam reperio. Pater Concina verò vel ineptis phrasibus debet doctrinam Canonistarum obfuscare, & involvere; vel debet dicere, quòd ex hoc Scto Macedoniano sequantur portentosa monstra, blasphemia.

N

Nem-

Nempe sicut per legem naturalem ea tantum restitutio mutui præcipitur, de qua Respublica ob bonum commune aliud non decernit; sic etiam non omne auctarium ultra sortem per leges naturales & Divinas prohibetur, sed illud solummodo, quod præcisè ratione mutui exigitur: atqui quod conceditur ex usu communissimo lege Principis confirmato, non accipitur præcisè ratione mutui: ergo tale auctarium non prohibetur per leges naturales & Divinas.

(a) *Jur. Canon. lib. 5. t. 19. n. 14.* loquendo scilicet de illis Provinciis, in quibus hoc statutum est receptum; in Gallia enim quibusdam Provinciis nullum, in aliis saltem ordinariè usum non habet. Vid. Author operis, *Les Loix Civiles dans leur ordre naturel. Tom. 1. p. 1. l. 1. tit. 6. sect. 4.* FERRIERE *Dictionnaire de Droit, tom. 2. v. Senatusconsulte.*

(b) *in c. quia plerique. 8. de Immun. Eccles.*

§. 194.

*Ad IX. Et
S. Scriptura
conformem.*

Ad IX. (§. 152.) Legis naturalis Divinæ conditionatæ vestigium ex Scriptura requirit P. Daniel. Miror tam celebrem Verbi Divini Prædicatorem adeò peregrinum esse in Sacris Scripturis, ut nullum rei hujus vestigium in iis repererit. Fortè nondum *Magister* in Israël est, cum hæc ignoret. Dignetur Paternitas sua oculos intendere in Librum Numerorum, (a) ubi sic legitur: *Mulier si quidpiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari: SI cognoverit pater votum.. & tacuerit, voti rea erit .. SIN autem, statim ut audierit, contradixerit pater: & vota & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quòd contradixerit pater.* Similia subjunguntur de Mariti potestate in vota Uxor. Ecce leges naturales & Divinas conditionatas: mulier vovens vel jurans lege naturali & Divina obligatur ad implendum, SI pater tacuerit: SIN autem contradixerit pater, non tenebitur spon-

sponsioni &c. qua alia magis clara voce designari potest lex naturalis conditionata? similes sunt propositiones: lege naturali puella prohibetur transgredi juramentum, nisi pater juramento contradixerit, qua stante contradictione non committitur perjurium, quod solum prohibetur à lege naturali. Et: lege naturali mutuans prohibetur aliquid ultra sortem accipere, nisi Princeps ex causa publica concesserit, qua stante concessione, hoc augmentum non erit usura strictè sumpta, quæ sola prohibetur lege naturali. Dicit P. Concina, leges naturales duplicis generis esse: alias, quæ præsupponunt hominum voluntatem, uti vota, juramenta &c. quibus positæ vis naturalis supervenit: alias esse, quæ absolutè, & quacunque hominum voluntate sublata prohibent, aut præcipiunt: de prioris generis legibus nullum nunc nobis sermonem esse: posterioris generis leges naturales, ac Divinas nulli subjacere mutationi, vel hominum dispositioni. (b) Quid igitur? an prioris generis leges subjacent mutationi, aut hominum dispositioni? An non omnia retorqueri possunt in ipsum P. Concina, qui dum dicit, has leges aliquid præsupponere, idem dicit, quod P. Pichler; dum iste asserit, has leges esse conditionatas. Sed ne frustra chartam & calamum perdam, deberet P. Daniel priori legum generi etiam annumerare eas, quæ versantur circa materiam humanæ potestati subjectam. Eandem enim esse rationem, cuivis patet. (§. 128 seqq.) Sicuti potest pater irritare votum filii impuberis, quia habet voluntatem illius sibi subjectam: ita etiam potest irritare votum filii puberis, quod posset vergere in præjudicium rei domesticæ, quia materiam hujus voti habet sibi subjectam. Eadem, non alia ratione, legem naturalem de usuris conditionatam esse, affirmat P. Pichler, non quòd lex naturalis pendeat à Principis voluntate, sed quòd materia, scilicet moderatum augmentum ultra sortem, pendeat ex potestate Principis. Monstra & Portenta omnia, quæ inde elicit P. Da-

niel, in Legislatorem Moysen, vel potius in ipsum DEUM reciderent.

(a) *Cap. XXX. 4. seqq.*

(b) P. CONCINA *de usur. contr. trin. fol. 270.*

§. 195.

Ad X. A
concessione
DEI

Ad X. (§. 153.) Judæis usuras fuisse permissas tanquam licitas, negat S. THOMAS, & ejus sequaces. Alii tamen aliter sentiunt. (*Dissert. I. §. 90.*) Putant enim, ex lege Divina licitum fuisse Judæis foenus ab alienigenis accipere, non quidem ratione mutui, sed ex alio titulo, ita ut auctarium illud eo ipso non amplius fuerit usura strictè sumpta. Ita apertè sentit S. AMBROSIUS, (a) qui *jure belli* Judæos potuisse usuras ab alienigenis exigere censuit. JOANNES MEDINA (b) jus quoddam Judæis in bona gentium à DEO concessum dicit, sicuti in vasa Ægyptiorum. JOANNES MAJOR (c) putat, concedi usuras à DEO Judæis contra Chananæos, qui injustè detinebant Judæorum terram. GABRIEL (d) enumeratis variorum opinionibus, concludit, non fore usuram, si DEUS permittat alicui recipere ultra sortem ex mutuo. STEYAERT (e) sibi persuadet, DEUM dedisse Hebræis jus recipiendi hoc quasi tributum. LUD. HABERT (f) & HONORAT. TOURNELY (g) existimant cum Medina, licitum fuisse Judæis, usuras exercere, DEO bonorum omnium Domino jus concedente illis in alienigenarum bona, sicut iis aliquando licentiam dedit Ægyptios spoliandi.

(a) *Lib. de Tobia. cap. 15.*

(b) *De reb. restit. ex usura q. 2. ad 3. arg. princ. fol. 249.*

(c) *In 4. dist. 15. q. 23. fol. 103.*

(d) *In 4. dist. 15. q. 11. art. 1. not. 2.*

(e) *Tom. 4. Theol. pract. part. 3. disp. 42.*

(f) *Theol. dogm. tom. 4. part. 3. c. 14.*

(g) *Prælect. Theol. tom. 2. de Just. & Jur. tr. de Contractib. p. 2. 6. 3. art. 2.*

§. 196.

§. 196.

Jam examini subiiciendum est *Sophisma*, ut ait P. Daniel, ab omnibus Patribus, potissimum ab Ambrosio & Thoma *Bene infertur potestas Principis* penitus convulsum. Argumentum P. Pichler duas continet propositiones: ut igitur sit argumentum Sophisticum, peccabit vel in Antecedente, vel in Consequente, vel in illatione Consequentis ex Antecedente. Prior & antecedens propositio est: *DEUS rectè permittit Judæis usuras exigere ab alienigenis, quia habet supremum dominium & absolutum in omnes res hominum.* Usuras intellige minùs strictè sumptas, nempe auctarium supra sortem, non ex mutuo, sed ex alio titulo in mutuo perceptum. Licitum fuisse Judæis tale auctarium petere, negat quidem S. Thomas: affirmant autem alii cum Ambrosio. Plerique referunt utramque opinionem, tanquam nulla reprehensione dignam, uti Cornelius à Lapide, Stephanus Menochius, Augustinus Calmet &c. (a) Nihil itaque falsitatis, nihil Sophismatis in propositione antecedente latet, nisi S. Ambrosium, aliòsque S. Scripturæ Interpretes & Theologos turpis Sophismatis arguere velis. Æquè innocens videtur altera propositio & *Consequens*: *Magistratus humanus rectè permittit usuras moderatas propter bonum publicum, quia habet dominium altum, licet restrictum ad existentiam causæ publicæ in omnes res privatorum hominum.* Id est, juxta sensum P. Pichler, potest Princeps ex eminenti suo dominio in alium transferre jus ad aliquam præstationem pecuniariam ex causa publica &c. quid veneni hìc latet? si potest Princeps demoliri ædes subditorum ad ornatum viarum; si potest imponere tributum in suum commodum cum bono publico conjunctum: cur non possit imponere aliquam obligationem, quæ cedat non tantùm pro bono publico, sed etiam in propriam subditi utilitatem? Fortè tota malitia latet in ipsa illatione hujus Consequentis ex priorè Antecedente. Nam pessima videtur hæc illatio, *DEUS*

hoc potest : ergo & Princeps. *Nemo Catholicorum hæcenus somniavit, ea omnia licere Principibus, quæ DEUS, ut supremus Dominus operatur.* Ita est : neque P. Pichler id somniavit : somnia sua fatetur P. Daniel, (§. 173.) fortè iste somniavit, id somniare Pichlerum. Reverende Pater ! non omnia licent Principibus, quæ DEUS operatur : circa ea tamen licet disponere Principibus, quæ à DEO illorum potestati pro gubernanda Republica subjecta sunt. An non credis hanc potestatem se extendere ad præstationem aliquot aureorum pro iis circumstantiis, in quibus bono publico hac ratione consulitur, & ipse debitor utilitatem inde percipit, qui tamen ab hoc onere se liberare quantocyus poterit ? si alios effectus domini alti admittamus, etiam hunc negare non possumus. Neque obest concurrens contractus mutui : sicut enim DEUS ex dicta communi Theologorum sententia auctarium ultra sortem permisit Judæis, quin illud sumatur immediatè ex mutuo ; sic etiam Principes possunt permittere, quin proveniat ex mutuo, consequenter quin sit usura strictè dicta, quæ sola à Jure naturali prohibetur. Omnibus igitur perpensis, nullum deprehendo peccatum in argumento Pichleri, sed tota fallacia, ac sophisma reperitur in illegitima illatione P. Danielis.

(a) *In Deuterom. XXIII. 19.*

§. 197.

*Ad XI.
Circum præ-
stationes
modera-
tas :*

Ad XI. (§. 154.) Bona Ægyptiorum permisit DEUS Hebræis : quærit P. Concina, num & Princeps id possit ? Miror, quòd hæreat P. Daniel ! Potest utique Dux belli militibus permittere spolia hostium, & hac ipsa permissione efficiet, ut non sit rapina, sicut DEUS permissione sua effecit, ut Hebræi non committerent furtum. Timet P. Daniel, Juris naturalis custos integerrimus, ne æqualis fiat illatio ad polygamiam concedendam. Non est, quòd timeas, mi bone ! Nemo Catholicorum unquam credidit, DEUM po-
testa-

teſtati Principum permiſſiſſe corpora humana in ordine ad actus generationi proliſ ſervientes, ſicut tamen omnes judicant, permiſſam illis eſſe poteſtatem diſponendi circa bona ſubditorum ex cauſa publica. Vertamus argumentum ad aliam materiam. Poteſt Pontifex diſſolvere vinculum inter Episcopum & Eccleſiam, aut etiam uni Episcopopo permittere plures Eccleſias, cum tamen vinculum hoc ſpirituale ſit fortius quam carnale: (a) ergo poterit etiam Pontifex diſſolvere matrimonium conſummatum carnale, vel permittere plures uxores ſimul habendas. Solutionem hujus argumenti applicare dignetur P. Daniel ad ſuas illationes, inter quas ſatis bella eſt iſta: *Sanctis Patribus plures DEUS conceſſit uxores: illis verò foenerandi artem inter ſeipſos nunquam permiſit: ergo &c.* Simile forme argumentum: Judæis plures DEUS conceſſit uxores, & non conceſſit vel unicam alienigenam: ergo... Faciat quilibet illationem quamcunque velit: certè æquè bona erit, ac illatio Conciniana, quæ concludit improbandam eſſe doctrinam P. Pichler, aut cum Luthero permittendas plures uxores. Si per foenerandi artem intelligat P. Daniel jus ad moderatum augmentum ultra ſortem, potuiſſet id DEUS etiam Judæis permittere inter ſe, ſicut permiſit adverſus alienos. Cur autem permittere hoc noluerit, varias rationes alij aſſignant; nobis pro ratione ſit Voluntas DEI. Noto inſuper, *Pichlerianos* vocari à P. Concina, eos fortè, qui tenent opinionem, quam cum multis defendit P. Pichler. Nescio, an hoc nomen ſibi imponi volent Profefſores aliqui Theologiæ & SS. Canonum in Academia Salisburgenſi.

(a) C. 2. de *Translat. Episc.*

§. 198.

Ad XII. (§. 155.) Argumentum ex occiſione hominis ductum, planè ſatis eſt efficax pro opinione Patris Pichler, juxta explicationem ſupra traditam. (§. 131. 133.) Sicut occi-

*Ad XII.
Uti etiam
ab homici-
dio licito,*

occisio *justa* non comprehenditur sub lege naturali prohibente; sic etiam *usura minus strictè sumpta*, seu augmentum ultra sortem ex justo titulo perceptum, non prohibetur lege naturali: Statutum autem Principis ex publica causa factum, potest esse justus titulus percipiendi aliquam præstationem, (§. 140.) & quidem etiam in mutuo. (§. 141.) An autem ejusmodi leges vocemus *conditionatas*, vel earum naturam aliis phrasibus explicemus, ad rem non facit. Ex eo autem, quòd DEUS in Veteri Testamento sæpius imperaverit homicidium potestate publica definitum, nullibi autem imperaverit augmentum ultra sortem publicè approbatum, aliud inferri non potest, quàm quòd ad bonum regimen populi Judaici necessariæ fuerint poenæ sanguinis; nequaquam autem necessarium fuerit augmentum ultra sortem in mutuo exigendum.

§. 199.

*Ad XIII.
Et præscri-
ptione:*

Ad XIII. (§. 156.) Instantiam Patris Pichler à Præscriptione petitam, non esse ineptum sophisma, abunde ostendunt varii, diversiq̄e modi, quibus eam eludere conatur P. Concina, qui dum diversissimas, sibiq̄e invicem pugnantibus responsiones adhibet, fatetur, sibi nullam responsionem congruam suppetere. Figamus pedem errabundi Adversarii. Edic Reverende Pater: retentio rei alienæ estne prohibita Jure naturali, vel non est prohibita Jure naturali? utique prohibitam fateberis. Ex hoc P. Pichler sic argumentatur: Quamvis lex naturalis prohibeat, ne Sempronius retineat agrum Petri; leges tamen Præscriptionis ex summa potestate Principis latæ efficiunt, ut ager Petri transeat in dominium Sempronii, adeò ut intuitu Sempronii non amplius sit alienus, & consequenter retineri possit absque ulla violatione Juris naturalis: ergo similiter licet lex naturalis prohibeat usuram strictè sumptam, seu lucrum *præcisè ex mutuo*; statutum tamen Principis potest mutuanti dare jus

exi-

exigendi aliquod auctarium, quod eo ipſo non erit amplius
lucrum ex mutuo, utpote ex dominio alto Principis con-
ceſſum. Si poteſt transferre dominium agri perpetuum:
cur non etiam Jus temporale ad aliquot aureos à debitore
pro libitu redimibile? Occaſio mutui nihil facit ad rem,
ſicut nihil facit proprietatis agri ad Petrum pertinens. Nam
leges præſcriptionis faciunt, ut ager Petri non amplius per-
tineat ad Petrum, cùm iſtæ ſint titulus ſufficiens ad trans-
ferendum dominium: ſimiliter Statutum Principis efficit,
ut auctarium ultra ſortem non ſit lucrum ex mutuo, cùm
iſtud Statutum ſit titulus ſufficiens ad transferendum jus
exigendi aliquod auctarium. Nullam video *ineptiam* in ar-
gumento Pichleriano: tota igitur *ineptia* verſatur in impu-
gnatione Conciniæ. Ait P. Daniel: *Præſcriptio nullibi
lege naturali & Divina eſt vetita.* Sic in noſtra Uniuerſitate
ludunt tyrones Juris, non ſerio animo, ſed ſolum ut præ-
beant ſibi invicem occaſionem explicandi ſententias tradi-
tas. Mi Reverende Pater, quæſtio eſt, an retentio rei alienæ
ſit prohibita Jure naturali, & tamen poſſit fieri licita per
leges præſcriptionis. Præſcriptio eſt ipſiſſimum remedium,
quod præbent leges, vi cujus poſſit Sempronius excipere
contra Petrum repetentem res ſuas. Ipſe P. Pichler fate-
tur, Præſcriptionem non eſſe contra jus naturale: & ex
hoc ipſo infert, etiam jus illud, quod concedit Princeps
ad petendum auctarium ultra ſortem, non eſſe contra Jus
naturale. *Divino Jure confirmatam Præſcriptionem*, dicit P.
Daniel. Si transmittamus iſtud, nil tamen oberit argu-
mento Pichleriano. Nam etiam Jus Divinum non poteſt
reddere licitum, quod eſt jure naturæ prohibitum, & intrin-
ſecè ex natura ſua turpe ac malum: atqui rem alienam re-
tinere, eſt jure naturali prohibitum: ergo neque jure Di-
vino poteſt fieri licitum. Jam verò leges præſcriptionis,
ſive has dicas Divinas, ſive humanas, faciunt licitam reten-
tionem rei alienæ: ergo &c. Ecce Reverende Pater, hæc

○

tua

tua est ratiocinatio contra P. Pichler, utique inepta & illegitima.

§. 200.

*Sive hæc
habeatur
ex Jure
Divino:*

Dein ut, quod res est, dicamus, nequaquam videtur præscriptio Jure Divino approbata, sed mero humano Jure introducta. Jephthe enim non ad præscriptionis confugiebat titulum, sed ex veteri gentis suæ historia ostendit, terram Amorrhæorum, quam invadere tum tentabat Rex Ammonitarum, jure belli olim subjectam fuisse Judæis, & hinc jus nullum Ammonitis in illam competere: *Dominus DEUS Israël subvertit Amorrhæum, pugnante contra illum populo suo Israël: Et tu nunc vis possidere terram ejus? ... quæ Dominus DEUS noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem.* Addit insuper Jephthe, ex ipso trecentorum annorum silentio desumi, quòd Ammonitæ in illam terram nullum unquam jus habuerint; præsumendum enim non esse, quòd Ammonitæ nec primæ occupationi, nec tot annorum possessioni unquam contradixissent, si vel minimum jus illis competiisset in regionem Amorrhæis ereptam. Hic planus & literalis sensus est textus ex S. Scriptura allegati. Jephthe igitur proprietatem terræ suo populo asserebat ex jure belli: Ammonitis autem omne jus negabat ex *præsumptione* trecentorum annorum silentio confirmata. (a) *Præsumptio* autem nequaquam habet vires præscriptionis. Illa enim solummodo procedit in dubio quoad forum externum: cessante autem dubio, præsumptio cedit veritati, præcipuè in foro interno conscientiæ. Atqui *Præscriptio* juxta communiorem sententiam, ex cujus principiis loquitur P. Pichler, non tantum habet locum in dubio, & quoad forum externum; sed etiam pro foro interno, etiamsi postea constet, agrum fuisse Petri ante completam præscriptionem. Dum id inferius conatur negare P. Concina, ostendit, se nusquam firmo pede consistere.

(a) Not.

(a) Not. in Conciniſano opere *de uſur. contract. trin. fol. 273. lin. 10.* dici *praſumptionem* allegatam à Jephthe, fuiſſe jure gentium invecſtam &c. In fine autem operis inter *errores* recenſeri hanc vocem *praſumptionem*, cujus loco ponenda ſit vox *praſcriptionem*. Sive hoc mendum ſit properantis calami Conciniſani, ſive feſtinantis typographi; id facile ſtatuitur, & typographum & calamum Concinae errantem, melius & convenientius ſcribere, quam ipſum P. Concinae, dum meditatò ſcribit, vel impreſſa corrigit. Nam pro Jephthe ſola *Præſumptio* pugnabat, non *Præſcriptio*.

§. 201.

Ad XIV. (§. 157.) A Jure Divino transgreditur P. Daniel ad *Jus Gentium*, eoque introductam *Præſcriptionem* affirmat. Quid tum? *Jus Gentium* eſt Jus humanum mutua conventionem gentium conſtitutum. Sive igitur Jure gentium, ſive Lege Principis invecſtam *Præſcriptionem* dicas, manet totus vigor argumenti Pichleriani, quòd ſcilicet reſtentio rei alienæ, jure naturali prohibita, per legem humanam *Præſcriptionis* fiat licita in ſenſu ſupra explicato: (§. 199.) & in eodem ſenſu licitum fieri poſſit lege Principis, auctarium ultra ſortem in mutuo. Tantum enim poteſt Princeps in proprio territorio per ſua ſtatuta, quantum potuerunt diverſæ gentes mutua conventionem inter ſe: nec ſtatuto Principis, nec conventionem gentium mutari poſſunt leges naturales. Has non mutavit *Jus Gentium* per leges *præſcriptionis*: ergo, inferit P. Pichler, eaſdem non mutat Princeps per ſtatutum approbans auctarium ultra ſortem in mutuo.

Ad XIV.
Sive ex
Jure Gen-
tium:

§. 202.

Nolo me immittere in diſputationem cum plurimis Juris peritis, qui *Præſcriptionem* à Jure Gentium introductam ſtatuant. Id ſolum contendo, ineptè iſtam opinionem defendi à P. Daniele. Examinare lubet, qua auctòritate hanc ſuam doctrinam tueatur. Argumentum Jephthæum non *Præſcriptioni*, ſed *Præſumptioni* nitebatur, (§. 200.) Teſti-

Pro quo
malè alle-
gatur

stimoniam culturarum Nationum, quæ in Præscriptionis confirmationem adducit P. Daniel, minimè quod ille intendit, conficiunt. Non ea omnia, quæ apud plures Gentes constituta sunt, Juris Gentium esse dicuntur: sed ea solummodo, quæ communi Gentium conventionem introducta sunt, ut iis obligentur diversæ Gentes inter se invicem.

§. 203.

Plato:

Auctoritas PLATONIS parum favet. Hic solum designat, quæ leges convenienter in Republica fieri possint. Unde id solum ex Platone ostenditur, quemlibet Legislatorem bene facere, si ejusmodi legem ferat: nec tamen reprehendi posse, si præscriptioni locus non detur. Pleræque enim illæ leges, seu legum Ideæ sunt ejus naturæ, quam ipse Plato innuit, (a) dicens, peregrino demiranti mores sibi infuetos, respondendum esse, ne miretur: *hec enim apud nos est lex; fortasse alia de iisdem rebus apud vos est.* Id quippe, quod in multis provinciis receptum est, non ideo dicitur habere vim pacti inter gentes: sed est jus civile plurium Gentium distributum, quod à singulis tolli potest. Dein in Platonis Republica Præscriptio nequaquam se extendit ad res immobiles, (b) sed solummodo res mobiles. Quale ergo argumentum de universali jure gentium ex Platone ducimus ad Præscriptionem etiam rerum immobilium? (c)

(a) *Lib. 1. de Legib. νόμος ἐστὶν ἡμῶν ἔτος, ἴσως δ' ὑμῶν περὶ αὐτῶν τῶν ἑτέρων.*

(b) *Χωρίων μὲν οἰκίσεων τε τῆδε ἐκ ἑς ἀμφισβήτησις. lib. 12. de Legib.*

(c) De legibus Republicæ Platonice parum favorable judicium ferunt multi. Vid. BRUCKER *Histor. Crit. Philos. tom. 1. p. 2. lib. 2. c. 6. sect. 1. §. 31.*

§. 204.

Tullius:

Infeliciores est P. Daniel in allegando M. TULLIO, qui scribere dicitur; (a) *quam autem habet INIQUITATEM,*
ut

ut agrum multis annis, aut etiam sæculis ante possessum, qui habuit, amittat? Contrarium omnino loco allegato Tullius dicit his verbis: *Quam autem habet ÆQUITATEM, ut agrum multis annis, aut etiam sæculis ante possessum, qui nullum habuit, habeat; qui autem habuit, amittat?* Non importunum videtur, summam disputationis exhibere, in qua hanc sententiam profert Tullius. Disputat ibi contra leges Agrarias, quæ ad Præscriptionem nihil faciunt. Paulò post attingit Præscriptionem, dum narrat, Aratum Sycionium urbe sua, per 50. annos à tyrannis occupata, potitum sexcentos exules restituisse. Magnam mox Aratus advertit in bonis & possessionibus difficultatem, quòd & eos, quos ipse restituerat, quorum bona alii possederant, egere *iniquissimum* arbitraretur: & 50. annorum possessiones movere, *non nimis æquum* putaret, propterea quòd tam longo spatio multa hæreditatibus, multa emptionibus, multa dotibus detinerentur sine injuria. Judicavit igitur, neque illis adimi, neque his non satisfieri, quorum illa fuerant, oportere. Impetrata dein à Ptolomæo grandi pecunia, persuasit aliis, ut pecuniam accipere mallent, & possessionibus cederent: aliis, ut commodius putarent, numerari sibi, quod tanti esset, quàm suum recuperare. Ob hanc æquitatem summè extollit Tullius Aratum, qui magnam præscriptioni vim jure gentium inesse planè non credidit. Licet enim *non nimis æquum* putaret, possessiones 50. annorum justo titulo & bona fide acquisitas movere: *iniquissimum* tamen arbitrabatur, eos, quorum bona alii possederant, egere. Quid amabo ex corrupta, quam P. Daniel adducit, sententia, & vera, quam recensuimus disputatione Ciceronis, eruere licet ad Præscriptionem Jure gentium confirmandam? An dices, isto jure juberi, ut huic quidem, qui longo tempore possedit, relinquatur possessio; alteri autem, cujus res antea fuerat, Princeps ex arario suo, exemplo Arati, restituat pretium?

O 3

quo.

quocunque se vertat P. Daniel, infelicem fanè Juris gentium caufidicum agit.

(a) *Lib. 2. de offic. allegatur à P. Concina de usur. contract. trin. fol. 273.*

§. 205.

Lex XII. Tabul.

Ex eodem Cicerone (a) desumitur Fragmentum Legis XII. Tabularum, (b) quod P. Daniel adducit: *Lex usum & auctoritatem fundi jubet esse biennium.* Potuisset alerum locum addere, *usucapionem fundi esse à legibus.* (c) Jus istud Quiritum fuisse, nemo negat: creditne P. Daniel, colligi exinde posse, Præscriptionem *Jure Gentium* esse investam? Ego contrarium colligo. Nam inter eadem Fragmenta (d) legimus, Peregrinos non potuisse usucapere adversus Romanos: *adversus hostem* (id est, peregrinum) *æterna auctoritas esto.* (e) Ex quo infero, Romanos hac in re non agnovisse Jus Gentium, cum ab aliis Gentibus usucapionem contra se obtendi non paterentur. (f)

(a) *Orat. pro A. Cacina. §. 54.*

(b) *Fragm. XII. Tab. tit. 23.*

(c) *Cit. orat. pro Cacina. §. 74.*

(d) *Tit. 23. §. 5.*

(e) *Hostis* apud antiquos dicebatur, quem nunc *peregrinum* dicimus: TULLIUS *lib. 1. offic.* ubi hanc ipsam legem adducit.

FESTUS *de Verb. signif. V. hostis, & V. status.*

MACROBIUS *Saturnal. lib. 1. c. 16.*

(f) Videantur passim Interpretes Juris *ad Tit. de Usucapionibus, & de Præscriptionibus.*

§. 206.

Tostatus:

Pressius auctoritatem Juris gentium circa Præscriptionem probare contendit P. Daniel ex TOSTATO. (a) Hic autem asserit, tempore Ducis Jephthe viguisse præscriptionem de Jure gentium etiam *cum mala fide.* Alia enim ratio-

ratione argumentationem Jephteam explicari non poſſe credit. Potéſtne P. Daniel *bona fide* allegare hanc S. Scripturæ interpretationem, ex qua firmetur præſcriptio *mala fidei*?

(a) *In Judic. c. 11.!*

§. 207.

Dum BELLARMINUS (a) Regna & Imperia, etiam per latrocinium parta, tandem longo tempore fieri legitima dicit, non eam Præſcriptionem intelligit, de qua nobis modo fermo eſt, ne Præſcriptionem cum mala fide approbare videatur. Si Regna violenter obtenta, per plura ſæcula pacificè poſſideantur; univerſalis conſenſus populi, cujus auctoritate primitus regna conſtituta ſunt, inde colligitur, præcipuè quando ex antiquis poſſeſſoribus nemo ſuperſit, qui jus ſibi vindicare poſſit, aut velit. Nihil iſta ad rem noſtram.

(a) *Lib. 5. de Pontif. Rom. c. 9.*

§. 208.

Ad XV. (§. 158.) Nulla apparet cavillatio, niſi in verbis P. Concinae. Ineptiſſimè quidem iſte probat, præſcriptionem eſſe Juris Gentium: ſi tamen omnia concedamus, nihil planè ejus aſſertis proderunt. (§. 201.) Vocat Profefſores Ingolſtadienſes, per ironiam *ingenioſos homines*. Modico fanè ingenio opus eſt, ut vanæ argutationis vitia in P. Daniele deprehendantur.

§. 209.

Ad XVI. (§. 159.) In Jure Divino, aut Jure Gentium Natales legitimos Præſcriptionis planè non reperit P. Daniel. Jam ex ipſo *Jure Naturali*, omnis alterius Juris fonte, originem ejus deducere conatur: ſed æquè fruſtraneo labore. Dum bonorum diviſionem jure naturali introductam dicit, timendum eſt, ne primos Chriſtianos, & hodiernos Religio-

Bellarminus:

Ex quibus nihil probatur.

Ad XVI. Equè male ex Jure Naturali eruit præſcriptionem:

giosos in communione viventes, violati Juris naturalis arguat. Neque in casu tantummodo *dubii Juris*, neque in circumstantiis solum *voluntatis satis manifestatae*, Præscriptio locum habet. Confunduntur à P. Daniele notiones tum Juris naturalis, tum Præscriptionis. HUGO GROTIUS (a) Præscriptionis vim ex Jure naturali merè fundat in tacita derelictione veri Domini, quæ est mera præsumptio & plerumque pessimè fundata, ut ostendit PUFFENDORFFIUS, (b) quem una cum Grotio allegat P. Daniel, fortè ideò, ut Lectores solidam refutationem Grotii in Puffendorffio reperire possint. Scilicet, prout hic idem auctor (c) advertit, sæpe Juris naturalis esse dicuntur, quæ sunt conformia æquitati Juris naturalis. Sunt igitur aliqua Juri naturali conformia pro bene constituenda civitate particulari, & tamen ista sunt Juris municipalis: item aliqua sunt conformia æquitati naturali universim inter gentes, & tamen non sunt præcepta Juris naturalis, sed Juris Gentium. Præscriptio conformis est quidem æquitati naturali, sed tamen constituta à Jure Gentium, vel Municipali, pro diversis opinionibus Jctorum, nequaquam autem à Jure naturali, nisi fortè *Concessivo*. (§. 120. b.) Sit, quòd Jus naturæ exigat finem litium, & dominia certa: qua autem via id obtineri debeat, Legislatoribus relinquitur, qui Præscriptionem statuerunt potiùs, quàm alium modum ad eundem finem obtinendum. Omnis quidem lex derivatur à lege naturæ: ea tamen, quæ derivantur per modum determinationis, non ex Jure naturali, sed ex sola lege humana vigorem habent. (d) Si verò P. Concina præscriptionem inter vera Juris naturalis præcepta referre velit, fatendum illi est, Justinianum Imperatorem cogitasse de Constitutione contra legem naturalem fancienda, quando dicit, sibi cordi fuisse, nullis temporum metis actiones ad res locorum piorum & Ecclesiarum circumcludi: (e) peccaturùmque Principem contra legem naturalem, qui præscriptionem contra Ecclesiam

fiam

fiam tolleret. P. FRIDERICUS ININGER (f) & P. FRANC. SCHMIER, (g) quos cum Grotio allegat P. Daniel, eisdem cum Grotio principiis de derelictione veri domini insistent, quæ plurimis meritò displicent: hoc autem loco, ne nimum à scopo deviemus, uberius refutari non debent. (h)

(a) *De Fur. Bell. ac pac. lib. 2. c. 4.*

(b) *De Fur. nat. & gent. l. 4. c. 12. §. 8.*

(c) *Lib. 4. c. 4. §. 14.*

(d) S. THOM. 1. 2. q. 95. art. 2.

(e) L. 23. C. de SS. Eccles.

(f) *De Dominio. disp. 3. q. 2. art. 2.*

(g) *Jurisprud. Can. lib. 1. tr. 2. c. 2. n. 28. seqq.*

(h) Inter innumeros alios vid. P. PLACIDUS BÖCKHN in *Appendic. ad Comment. Fur. Canon. p. 1. dissert. 1. art. 3. n. 5.* qui certè P. Francisco Schmier non contradicit in favorem Patris Pichler.

§. 210.

Ad XVII. (§. 160.) Juxta P. Danielelem, (a) ipsum *Ad XVII.*
Jus naturale bonorum divisionem introduxit: (§. 159.) Juxta *Et con-*
 P. Concina, (b) *Jure Gentium inventa divisio est. (§. 160.)* *fundit*
 Ignorat P. Concina, quid P. Daniel in priori folio docuerit. *cum posses-*
 Scio, veteres JCTos nomina Juris naturalis & Juris gentium *sione qua-*
 sæpe miscuisse: sed his temporibus, ubi accuratiore *cunque.*
 methodo tam Juri naturali, quam Juri gentium, proprii consti-
 tituti sunt fines, ii solummodo studiosè inter se miscent
 omnia, qui liberum cavillandi campum sibi quærunt. Dein
 næ tu ingeniosus JCTus es, Rde Pater! huc tandem redigis
 vim & effectum præscriptionis, ut aliud inde non obtineat-
 tur, nisi quod præscriptio concedit cuivis possessori. Stare
 Judicem pro possessore in dubio, leges jubent absque ulla
 præscriptione. Sola sufficit vulgata Juris Regula: *melior est*
conditio possidentis. Quid igitur sibi volunt plurimæ leges,
 quæ ad præscriptionem requirunt certum aliquem titulum,
 P deter-

determinata annorum spatia? Quid sibi volunt illa privilegia, quæ contra hos non nisi 40. contra alios non nisi 60. contra illos non nisi 100. annorum præscriptionem admittunt? Quid sibi vult subtile illud discrimen inter Res præscriptioni obnoxias, aut non præscribibles? inter personas, contra quas præscriptio vel currit, vel dormit? Cur conceditur quibusdam restitutio in integrum contra præscriptionem, aliis negatur? Quid sibi volunt diversi modi, quibus interrumpitur præscriptio, alia non nisi per sententiam, alia per litis contestationem, alia per solam citationem? An tot leges, tot cautelæ aliud non præstant, quàm præstitisset sola possessio, & exinde nata præsumptio? Longè alia & diversa vis esse debet præscriptionis, per quam finiuntur lites, certa reddantur dominia &c. qui effectus non obtinerentur, si solum *in dubio*, & quando verus dominus deprehendi nequit, judicari pro præscribente deberet. Nuper nimium extulit præscriptionem P. Daniel, dum eam ex jure naturali derivabat: (§. 159.) nunc nimium deprimit, dum ei prorsus nihil tribuit, quod non absque præscriptione obtineatur ex præsumptione, quæ nudam possessionem in dubio sequitur. *Quidquàmne futilius* (sit venia phrasi Conciniæ) *obtrudi potest?* Stat igitur ab argumentis Conciniæ inconcussa similitudo inter præscriptionem, & usuram late sumptam. Sicut enim lex facit, ut retentio rei præscriptæ, non sit retentio rei alienæ per legem naturalem prohibita: sic Statutum Principis facit, ut auctarium ultra sortem non sit lucrum ex mutuo, jure naturali prohibitum.

(a) *De usur. contr. trin. fol. 274.*

(b) *Ibid. fol. 277.*

§. 211.

Ad XVIII.
Denique
nescit,

Ad XVIII. (§. 161.) Alio sub aspectu argumentationem dispicit P. Daniel: id est, nullam firmam, nullam solidam, in qua pedem figere possit, responsionem reperit.
Præ-

Præscriptionis originem ex Jure naturali deducit: (§. 159.) *quid dicere velit,*
 Et ab hoc, ad Juris gentium & S. Scripturæ auctoritatem
 confugit: (§. 156. seq.) Et ab hac, totam præscriptionis
 vim ad præsumptionem redigit: (§. 160.) Et ab illa, ad
 pœnam convolat: (§. 161.) cum autem neque in hoc mu-
 nimento se tutum fore confidat, nescit denique omnino,
 quid dicere debeat, & alibi se explicaturum promittit. Ubi
 verò? Heus siste bone vir! hic stans delibera, quam præ-
 scriptionis Ideam fingere placeat. Insolens sanè disputatio!
 tot convitiis proscindere comparisonem inter præscriptio-
 nem & usuram latè sumptam; & tamen vel verum igno-
 rare, vel studiosè alium dare conceptum Præscriptionis &
 usuræ latè sumptæ, longissimè sejunctum ab eo, quem au-
 ctor comparisonis ponit. P. Pichler per Præscriptionem
 intelligit remedium Juris, quo dominium rei, cum debitis
 requisitis possessæ, transfertur à priori domino ad moder-
 num possessorem, ita ut iste non teneatur rem restituere,
 etiamsi post completam præscriptionem compareat, quis
 verus fuerit dominus, ac etiamsi nulla vera ejus domini
 culpa intervenerit. Si hunc conceptum velis impugnare,
 Reverende Pater, Juridicam ingredieris arenam, & non
 cum solo P. Pichler, sed cum integro Jurisperitorum ex-
 exercitu manus conferes. Ut autem vis illationis & compa-
 rationis convellatur, ostendi debet, supposito conceptu
 præscriptionis, quem supponit P. Pichler, non posse argu-
 mentum duci ad auctarium occasione mutui exigendum.
 Aliter si arguas, non ad incitas rediges Patrem Pichler; sed
 te ipsum ex defectu solidi argumenti ad incitas, vel ad in-
 eptias redactum commonstras.

§. 212.

Ad XIX. (§. 162.) Falleris R. Pater. Non possum
 fequi Logicæ tuæ Sophisticæ Regulas. Aliter enim, quàm
 tu putas, vel potius putare te fingis, instituenda est argu-
 men-

Ad XIX.

Pessimo

Logica ab-

usu.

mentatio, modo supra indicato. (§. 199.) Si Logicæ inscitiam aliqui exprobrent, boni consulas, rogo; ne in aliud animi vitium fallacia hæc argumenta conjici necesse sit.

§. 213.

*Ad XX.
Principum leges
non solum
per interpretatio-
nem, sed
etiam per
determinationem
à lege naturali de-
rivantur.*

Ad XX. (§. 163.) Jam ex cathedra docet Adversarius; disertum enim Declamatorem esse ajunt. *Discant &c.* Qua nova doctrina scholas Germaniæ beabit P. Daniel? Creatum dominium nihil posse adversus Jus naturale, fatentur omnes; eandem usuram strictè acceptam, quæ lege naturali interdicta est, Principum statuto non evadere licitam, cum omnibus Catholicis, etiam fatetur P. Pichler. *Discant inquam &c.* quid demum reconditi mysterii pandis? In dubiis competere Principibus facultatem interpretandi legem naturalem, non adeò abstrusa doctrina est, quæ P. Danielis magisterium exigat. Suspicio, eum velle, quòd materia, quam Jus Naturæ aliquo modo attingit, nulli alteri potestati Principis, quàm ut legem in dubio interpretetur, relicta sit. Hæc sanè nova, recondita, & in his partibus hucusque inaudita esset doctrina, ex qua non tantum potestas legislativa, sed etiam potestas dispensandi, potestas patris &c. planè concideret. (§. 128. seqq.) Plurima sunt, circa quæ non tantum interpretationis, sed etiam determinationis potestatem Lex naturalis Principibus relinquit. (§. 209.)

§. 214.

*Ad XXI.
Incepta argu-
tatio P.
Concina,*

Ad XXI. (§. 164.) Quid tibi Reverende Pater videtur de hac argutatione, supposita communiore sententia Canonistarum, qui Summo Pontifici facultatem dispensandi in matrimonio rato tribuunt. Ad tuam formam sic arguo. *Dispensatio Pontificis in matrimonio rato, est ratio, vi cujus conjunctio viri cum alia scæmina, alioquin adulterina, evadit matrimonium legitimum: Ne multa: dispensatio Pontificis efficit, ut conjunctio adulterina, licita evadat: imò conjunctio adulterina vi
bujus*

huſus diſpenſationis, eſt matrimonium legitimum. Eadem forma inferre licet, quòd uſura alioquin jure naturali prohibita, ex titulo damni emergentis fiat intereſſe licitum: quòd homicidium injuſtum, vi ſententiæ Judicialis evadat executio Juſtitia: quòd furtum vi conſeſſionis Divinæ fiat licitum: quòd perjurium ex diſpenſatione Epilcopi evadat actio licita. Reverende Pater, alius quiſpiam, qui te non probe novit, ignorantiam Logicæ obſciat, me non invito. Verùm tam cralla ignorantia in te non eſt, ut non perſpicias, uſuram ſtrictè acceptam nullo ex titulo evadere poſſe minus ſtrictè acceptam. Nempe auctarium ultra ſortem nonnunquam exigitur præciſè ratione mutui; & tunc eſſet uſura ſtrictè accepta: nonnunquam ex alio titulo; & tunc eſt uſura minus ſtrictè ſumpta, quia non amplius ſumitur præciſè ex mutuo. Sic conjunctio viri cum foemina ligata, eſt conjunctio adulterina; ſuppoſita autem ligaminis per diſpenſationem diſſolutione, eſt matrimonium legitimum, hoc ipſo, quòd non ſit conjunctio cum ligata.

§. 215.

Ad XXII. (§. 165) Qualis ſit ſterilitas, qualis foecunditas pecuniæ, alibi notatum eſt. (Diſſ. I. §. 163. ſeqq.) Quæ verò audacia, propoſitio hæc, quòd pecunia, accedente hominis industria, fructificare poſſit, hæreſeos labe aſpergitur à P. Concina, qui ipſe (a) explicat rationem, qua pecunia mutuatitia evadit foecunda: detegit fontes, qui irrigare pecuniam valent, eamque foecundam reddere: eamque dicit doctrinam certiffimam penes omnes Theologos. Quæro ergo: vel triticum eſt ſterile, vel foecundum? ſi dicas, eſſe ſterile; ridebunt te omnes agricolæ. Si dicas, eſſe foecundum; ergo etiam in mutuo triticum pariet fructum, quod utpote uſurarium non concedes. Vide igitur, ineptiffimè fieri argutationes captioſas ex propoſitionibus generalibus, quæ in uno ſenſu poſſunt eſſe veræ, in altero falſæ. Quæris: ſi pecunia foecun-

Ad XXII.
Et incuſatio foecunditatis pecuniæ.

cunda sit, non secus ac ager, aut domus; cur vetita est ejus locatio, secus ac agri aut domus? Quæro ego: si ager est foecundus, cur non reddit fructus ex sola locatione? cur non domus ex insperso semine tritici? scilicet sicut *lignum pomiferum facit fructum juxta genus suum, cujus semen in semetipso sit*: ita res aliæ fructificant juxta conditionem naturæ suæ; ager mediante seminatione, domus mediante obligatione civili, pecunia mediante industria hominis. Argumentum igitur Patris Pichler istud est: Pecunia, accedente industria, magnam utilitatem profert mutuuario: hæc utilitas potest esse occasio, ut suadente id causa publica, velit Princeps mutuatorem participem fieri huius lucri, nequaquam repugnante mutuuario. Et tali ratione pecunia fructifera est mutuuario ex propria industria: & fructifera etiam fit mutuanti ex statuto Principis, in eo scilicet sensu, in quo utilitatem afferre pecunia dicitur ex alio legitimo titulo. Quæ hæresis, quæ erronea paradoxa, quæ portentosa chimæra in hac Doctrina lateant, non dispicio. Ex ovario certè Ingolstadiensi istæ non prodierunt: alibi eas natas esse oportet. (*Diff. I. §. 171.*) Nota mihi est de pecuniæ foecunditate quorundam opinio, cui censuram hæreseos inurere, meum non est. Remotissimus ab illorum opinione est Pater Pichler, qui, ut ex certis rationibus persuasum habeo, auctores illos, ex quibus has notitias, tanquam religiosi sui studii flosculos P. Daniel colligit, fors nec vidit unquam, certè legit nunquam. Si verba captare lubeat, declamari potest in P. Daniele, quòd vir iste S. Thomam Magistrum suum hæreseos, & violati Juris naturalis ac Divini reum faciat. Has enim censuras meretur juxta P. Daniele doctrina, quæ pecuniam, non secus ac domum, foecundam facit, ejusque *locationem*, permittit. Atqui Doctor Angelicus, (b) & cum ipso sani omnes, docent, vendi licitè posse usum pecuniæ concessæ *ad ostentationem, vel ad ponendum loco pignoris*. En locationem pecuniæ

nix

niæ similem prorsus locationi domus, pro pretio! en pecuniam fœcundam non secus ac domum! Imò supra hoc fundamentum, quòd pecunia habeat rationem rei vendibilis, consurgere totam doctrinam cambiorum, notat Cajetanus. (c) Scio, sub qua consideratione accipienda sit pecunia, ut sit materia locationis & venditionis. Ad eum solummodo finem hæc notanda duxi, ut pateat, quàm facile sit, paradoxas inferre conclusiones, & chimæras incautis lectoribus obtrudere; si generalibus phrasibus, absque ulla reflexione ad mentem Auctoris, abuti velimus.

(a) *Comment. fol. 125. 126.*

(b) *2. 2. q. 78. art. 1. ad 6.*

(c) *In Comment. ad loc. cit.*

§. 216.

Ad XXIII. (§. 166.) Cur igitur Prælati Ecclesiastici non dispensat cum tali Principe ad habendas plures uxores, cum tamen ex causis longè levioribus dispenset in voto vel juramento, quorum violatio jure naturali est prohibita? Sæpius jam dictum est, aliquas materias, circa quas versatur lex naturalis, subjectas esse potestati humanæ, alias nequaquam. Inter has ultimas sunt corpora humana in ordine ad actus generationi servientes.

*Ad XXIII.
Aliqua,
non omnes
materia
Juris na-
turalis,
sunt subje-
ctæ Prin-
cipi.*

§. 217.

Ad XXIV. (§. 167.) Ad quas Regulas Critice tua sit exacta, Reverende Pater, quivis non obesæ naris homo facile deprehendet. Perge mi bone, non obstante sententia Pichleri, perge decantare in choro psalmorum textus contra usuram. Est quod omni contentione damnemus, etiam si permittamus sumere s. pro 100. in iis Provinciis, in quibus talem consuetudinem statuta Principum confirmant. His enim angustis limitibus contineri se non patitur usuraria prævitas.

*Ad XXIV.
Evitatio
litium po-
test ali-
quod, non
omne, au-
ctarium
licitum
reddere:*

vitas. (D. ff. I. §. 197.) an verò tibi persuades, aut persuadere aliis conaris, quaecunque demum auctarium, & in omnibus circumstantiis, ex doctrina Pichleri probari posse à Principe? Restrigit ille doctrinam suam ad auctarium *moderatum*, & aliunde non repugnans *charitati erga proximum à Jure naturali ac Divino præceptæ*: & hoc quidem permittendum *ex causa publica in quibusdam circumstantiis*. An permisso tali auctario, locum nullum habeant comminationes adversus usurarios, quilibet facillè perspiciet, qui Ideis Concinianis non delectatur. Sed, inquis, eadem ratio, scilicet *Evitatio litium*, quæ suadet permissionem 5. pro 100. suadet etiam permissionem cujusvis usuræ, ut eo certius evitentur lites circa majores subin summas orituræ. Bellissima sanè argumentatio. Non auditur à Judice, qui se infra dimidium in contractu læsum conqueritur, ne tribunalia obruantur litibus: (a) Non admittuntur nova Instrumenta post causam decisam, ne lis instauretur: (b) usucapio constituta est, ut aliquis litium finis esset: (c) Leges vetant à transactionibus discedi, ne lites resuscitentur. (d) Jam, juxta Regulas Criticæ Conciniæ, ex hac ratione sequeretur, de nulla læsione debere Judicem cognoscere; nunquam ad litem movendam adduci posse instrumenta; omnem qualemcunque, & quantulicunque temporis possessionem sufficere ad acquirendum dominium; ab initio litis partes cogendas esse ad transigendum: tollenda omnia actionum nomina: delenda Prætorum Interdicta absque Albi corrupti crimine: abrogandas perpetuo leges, quæ agendi in judicio facultatem præbent: hac enim ratione nullis litibus perstreperet tribunalia: Legislatores injusti, improvidi, ignorantes fuerunt, tribuendo actiones, dando interdicta. Hæ sequelæ Logicam P. Conciniæ necessariò consequuntur, qui non advertit, laudabile esse studium Principum restringendilites; (e) ineptum esse conatum eas omnino tollendi. Unde leges Imperii, (f) ne prolongentur lites, statuunt, ut Judex absque

absque ulteriori probatione præsumat, post moram debitoris cessare lucrum respondens quantitati 5. pro centum. Pater Pichler autem ob eandem rationem evitandi lites, ulteriùs opinatur, posse simpliciter statui hanc quantitatem à Principe, non respiciendo ad lucrum cessans. Quæ hinc blasphemia per sanæ Logicæ regulas deducitur?

(a) PEREZ in tit. C. de rescind. vendit. n. 5. & alii passim.

(b) C. 20. de sent. & re judic.

(c) L. fin. ff. pro suo.

(d) L. 10. 16. C. de transact.

(e) C. 28. §. Sunt & alii. de Rescript.

(f) Recept. Spirens. ann. 1600. §. 139.

§. 218.

Aptemus ratiocinationem Concinianam alteri materiae *Nes inde inferitur DEUM esse improvidum.* Juris Canonici. Ait Concilium Tridentinum (a) gravissimis malis, quæ ex clandestinis conjugii ortum habent, succurri non posse, nisi efficacius remedium adhibeatur: hoc autem remedium statuit nullitatem matrimonii in facie Ecclesiæ non contracti. Jam posset quis ex Logica Conciniiana in hunc modum arguere. Vel Christus præcognovit mala ex valore clandestini matrimonii secutura, an eadem ignoravit? Si postremum? ignorantem ergo DEUM constituit Tridentina Synodus. Si primum? aut improvidum fuisse DEUM in constituenda Ecclesia, & instituendo Sacramento matrimonii dicendum est, aut talia matrimonia clandestina jam antea fuisse nulla. Nonne arguta hæc est illatio? sufficienter providit DEUS Ecclesiæ, relinquendo in ea potestatem statuendi ejusmodi remedium pro temporum aut locorum exigentia. Qua facilitate argumentum P. Concinae contra plurimas leges Ecclesiasticas & Civiles applicari potest, eadem dissolvi illud potest in præsentī materia, circa usuras minus strictè sumptas.

(a) Sess. 24. c. 1. de Reform. matrim.

Q

§. 219.

§. 219.

*Ad XXV.
Si ob faci-
litatem
obtinendi
mutuum,
conceda-
tur aucta-
rium;*

Ad XXV. (§. 168.) Bilem Concinianam, commoveri facilem, magis agitat altera causa permittendi auctarium ultra sortem; nempe *facilitas obtinendi mutuum*. Censésne Reverende Pater, malè provisum à Deo Reipublicæ humanæ, quòd ob eandem rationem usuras per suas leges non admiserit? abunde providit DEUS, quòd usuras latè sumptas, id est, augmentum ex legitimo titulo exigendum non prohibuerit: dederit autem potestatem Principibus, leges statuendi circa bona subditorum, prout pro diversitate temporum aut locorum, æquitas suaserit.

§. 220.

*Nihil fit
contra le-
ges natu-
rales;*

Ut debilitatem argumenti oppositi palpemus, supponere liceat, contractum à Pupillo vel Minorenni initum, fidejussionem mulieris, ejusque consensum in alienationem prædii dotalis, renuntiationem hæreditatis paternæ à filia factam, aliósque similes actus, spectato solo Jure naturæ esse validos: & tamen isti contractus regulariter per leges positivas sunt irritati, imò, si de rebus immobilibus pupillorum absque decreto Magistratus alienandis agitur, etiam prohibiti. Reverende Pater! merentúrne hæ leges commendari? vide, quid dicas, ne blasphemias, horrenda absurda & hæreses eructes. Laudas, ut puto, leges istas. Jam sic contra te tuis verbis insurgo. DEUS & natura, valorem tribuendo dictis contractibus, oppressit pupillos, mulieres &c. commune rerum publicarum bonum perturbavit, ignorantem se prodidit in publici boni provisione: imò injustitiam maximam irrogavit pupillis, uxoribus &c. imponendo iis obligationem, quam dein Legislatores humani pro bono publico sustulerunt. Absurdis hisce exclamationibus piget solutionem adjicere.

§. 221.

§. 221.

Quod autem de Canonibus, Decretis & Constitutionibus, nulla restrictione facta, contra usuras editis memoras, inane est. Optimo jure semper Ecclesia damnavit, & adhuc damnat usuras *strictè sumptas* absque ulla restrictione: semper tamen in omnibus Canonibus subintelligitur, quod modernus Pontifex expressè dicit, (*Diff. I. §. 7.*) dari legitimos titulos, ex quibus aliquid in mutuo potest exigi. Optimè igitur Principibus, augmentum ultra sortem in certis circumstantiis exigendum concedentibus, convenit cum Jure Naturali, Divino & Ecclesiastico, cum istis Juribus non omne augmentum prohibeatur; Principes autem non omne augmentum permittant, sed illud solummodo, quod æquitati, justitiæ, bono publico, & commodo debitorum convenire videtur: hoc autem concedere, à Jure naturali, Divino, aut Ecclesiastico nullibi est prohibitum.

§. 222.

Ad XXVI. (§. 169.) Ad concitandum affectum *detectionis*, quam in hoc argumento quærit, aptissimè differit P. Daniel. Inveniet fortè Lectores, qui ejus ratiocinium detestentur, & in illud regerant, quod ipse de aliorum ratiocinio asserit, scilicet *ineptius aut flagitiosius excogitari non posse*. Duo dicit P. Concina. Imprimis, si vigeret Christiana charitas, communibus necessitatibus, & proximi indigentibus abundè provisum fore existimat per eleemosynam aut gratuitum mutuum. Quid ais? nōne omnibus necessaria est habitatio? quis inferet, me teneri gratis concedere inhabitandas ædes meas etiam diviti? nōne necessarij sunt panes, aliique cibi? quis condemnabit pistorum, lanionum &c. quod pro pretio vendant panes, carnes? &c. Palpas credo, nos non semper teneri succurrere *gratis* proximo. Suppositum igitur istud, quod vigente charitate omnibus

*Ad XXVI.
Etiam vigente charitate, non omnibus est gratis provisum.*

Q 2.

pro-

proximi indigentis abunde & quidem gratis esset provisum, omnino falsum est; aliàs omnes alii contractus lucrativi essent eliminandi, quia demum ad hoc omnes inventi sunt, ut unus alterius indigentis succurrat. Quis conduceret domum, nisi ea indigeret? quis emeret panes, nisi indigeret? domus tamen locari, panes vendi possunt pro pretio, sine læsione charitatis. Per hoc igitur, quòd vigeat charitas, nondum est gratuito provisum proximi indigentis. Sed, inquis, succurri non debet per contractum jure naturali prohibitum. Largissimè id tibi concedo. Atqui usurae sunt prohibita. Etiam ego id affirmo. Ergo non licet permittere usuras. In hoc quoque assentior. Ergo non potest Statuto Principis permissi aliquod auctarium ultra sortem. Hoc demum nego & pernego. Falsum enim est, quòd tale auctarium sit usura jure naturali prohibita.

§ 223.

Nec violatur justitia concedendo auctarium:

Alterum, quod adstruit P. Concina, est, defectum charitatis non esse sufficientem rationem permittendi auctarium ultra sortem. Accommodemus ratiocinationem P. Danielis alteri argumento. Bona incerta ex delicto, quorum dominus ignoratur, ex communissima Theologorum sententia retineri non possunt, sed distribui debent in pauperes, aut alias causas pias, & hoc quidem non Jure tantum positivo humano, sed etiam Jure naturali præceptivo. Circa hæc bona conceditur à Summis Pontificibus, in quibusdam Provinciis Bulla Compositionis, vi cujus permittuntur possessores, data in usum belli sacri, aut alias pias causas modica quantitate, majorem summam retinere. Rationes, quæ licentiam, honestatèque hujus Compositionis ostendunt, nullas affero. Nescio enim, quænam ex illis sit ad gustum P. Danielis. (a) Existimo tamen, eum non improbatum id, quod à plurimis Pontificibus jam factum est. Neque hic loquor de Episcopis, (b) aut sæcularibus Principibus, (c) quibus nonnulli eandem componen-

ponendi auctoritatem tribuunt. De Bulla Compositionis, quam concedit Pontifex, ex Logica Conciniiana quæri potest; si Justitia, quæ bona ex delicto incerta ad causas pias vult distribui, vigeret, nonne omnia hæc bona ad bonum publicum applicarentur? Nulla tunc compositionis necessitas. At quia avaritia invaluit, quæ restitutionem bonorum alienorum impedit, ideò violanda est lex justitiæ, quæ retentionem illorum prohibet? Nunquid quia tu malus es, retinendo tenaciter aliena, ideò pervertenda sunt naturæ jura, concedendo retentionem majoris summæ, jure naturali prohibitam? &c. Quidquid pro Pontificia Bulla responderi solet, videtur æqualiter accommodari posse pro tuenda Pichleri sententia contra dicta P. Concinae.

- (a) Vid. DOM. SOTUS de *J. & J. l. 4. q. 7. art. 1. ad 3.*
MOLINA de *J. & J. tr. 2. disp. 748.*
Card. de LUGO de *J. & J. disp. 6. Sect. 12. n. 150.*
HENRIC. à S. IGNATIO *Ethic. amor. tom. 2. lib. 9. c. 152. n. 1472.*
(b) DIANA *part. 4. tr. 4. resol. 112.*
(c) FLORENTIUS de COCQ. de *J. & J. tr. 1. c. 7. Sect. 5. qui Principibus id concedit ob potestatem transferendi bonorum dominia &c.*

§. 224.

Ad XXVII. (§. 170.) Declamare incipit P. Daniel contra divites mutuum sumentes. Sed boni Oratoris partes non implet, quia non loquitur aptè ad persuadendum. Cui enim persuadebit, divites debere supellectilem, fundos, domum vendere pro comparandis pecuniis ad celebranda conjugia? Divites nunquam premi præsentis pecuniæ inopia? Eos, qui ad legationem obeundam fortè se aliquando destinandos credunt, eoque in casu magna sibi auri copia opus fore prævident, jam multis ante hunc eventum annis ad aurea sæcula redire, contentosque cibis nullo cogente creatis, pauperem vitam agere debere, ut pecunias opportuno tempore comparent? De variis classibus mu-

*Ad XXVII.
Sive mu-
tuatarius
sit dives:*

tuatariorum alibi dictum. (Diff. I. §. 121. seqq.) Non negamus, æquè vitiosè nonnunquam mutuum sumi, ac foenus exigi: *Sicut fœnerator, sic is, qui mutuum accipit.* (a) Verùm ad casus particulares hoc loco non opus est descendere. Conclusionem generalem ponit P. Pichler, posse Principem concedere auctarium ultra sortem ex causa publica & in certis circumstantiis: hæc plerumque censentur esse, quando mutuarius magnum emolumentum trahit ex mutuo: pro his casibus existimat, posse Principem velle, ut mutuarius, pro mutuo faciliùs impetrando, concedat mutuantanti modicam lucri sui partem. An autem talis mutuarius potuisset prævia sua parsimonia sibi parare pecunias, nihil facit ad rem. Quando majus imponitur pretium frumento, possum utique pro hoc majori pretio etiam illi frumentum vendere, qui potuisset sibi maturiùs providere. Quòd autem propterea leges DEI non sint violandæ, omnino certum est: negatur autem, eas hac ratione violari. Omnes abusus rerum temporalium nec ipse P. Concina suis ferventissimis Concionibus impedire potest: nec decet, ut propter aliquorum abusum, impediatur commodum aliorum, tali Statuto luculenter promovendum, cùm aliàs multis deesset copia, tam privatam suam, quàm etiam publicam utilitatem promovendi, nisi magnæ summæ dentur mutux, ad quas tamen dandas sæpe nec Charitas, nec Justitia obligat.

(a) ISAL. XXIV. 2.

§. 225.

*Ad
XXVIII.
Sive mer-
gator.*

Ad XXVIII. (§. 171.) Sicut luxuriam divitum, sic fraudes aut avaritia quorundam mercatorum non sunt ad rem istam. Reverende Pater, licetne gratis dare mutuum ejusmodi divitibus aut mercatoribus? Si id licere neges; bene est: jam non agis contra P. Pichler, qui libentissimè concedet, non posse dari ad interesse, ubi ex vitio mutuarii ne quidem licet gratis dare. Si verò non obstantibus ejusmodi abusus,

sibus, fraudibus &c. liceat dare gratis, ergo ista non obstant, quo minus dari possit ad interesse &c. ergo istud argumentum, vel probat nihil, vel probat nimium; quòd scilicet vel non liceat, vel saltem non expediat mutuum dare gratis. Per ea, quæ fusè disputat P. Daniel contra majores Mercatores, fortè etiam Salomoni (vel saltem stolido ejus filio Roboamo) persuasisset, ne naves mitteret in Ophir, sed esset contentus fructibus & mercibus patriis Palæstinæ. Inficetum declamatorum genus!

§. 226.

Ad XXIX. (§. 172.) Quæ supra diximus de Pupillis, uxoribus &c. (§. 220.) eadem huc applicari possunt. Prefiùs loquamur ad hominem. Ponamus, bono publico conducibile videri, ut ædificetur in civitate domus Religiosa, Ecclesia, Xenodochium &c. inquiritur locus aptus: nullibi reperitur: singuli ædium domini negant fundum cedere. Rem suam invito domino vi eripi Jus naturale prohibet: gravissimè peccavit Rex Achab, eripiendo vineam invito Naboth, etiam oblato pretio. Ne concupiscas rem alienam, nec domum &c. Etsi ad causas pias accommodandus sit locus, parum interest; Justitia enim violari non debet etiam pro ædificanda Ecclesia, aut Xenodochio. Soli Turcarum Imperatores vi eripiunt bona invitis subditis. Causam deferamus ad Tribunal P. Danielis Concinæ. Iste enim alti Principum domini naturam & limites optimè callet. Quid Juris, Reverende Pater? benignam obtinemus sententiam. Princeps vi alti domini compellere potest subditum ad demoliendas ædes, ut procuraretur ornatus viarum: (§. 183.) consequenter multo magis ad idem potest compellere, ut procuraretur utilitas animarum, ædificata Ecclesia &c. Quid? callentiórne est P. Daniel eorum, quæ utilitati animorum conducunt, quàm DEUS ipse? curam pauperum Religiosorum, & Ecclesiarum abjecit ergo DEUS, dum

Ad XXIX.
Potest hoc
medio pro-
curari bo-
num Eccle-
siarum:

dum toties jus alienum lædi prohibet? si nolint cives ædes suas cedere, quid tum? nunquid quia illi mali sunt, pervertenda sunt naturæ jura, demoliendo alienas ædes invito domino? Dominium Altissimum subjicit P. Daniel dominio alto: legem naturalem & Divinam subjicit arbitrio Principum &c. Nónne bellæ sunt istæ argutiæ! sunt hæc ipsa P. Danielis argumenta. Dicamus planè, quod res est. Potest Princeps ex causa publica disponere de rebus subditorum: & sic demoliendo ædes, non fit violentia injusta; nec imponendo augmentum ultra sortem, committitur usura &c.

§. 227.

Ad XXX.
Et tranquillitas
conscientia:

Ad XXX. (§. 173.) Dum tranquillitatem animi quærit P. Pichler, turbatur mens P. Danielis adeò, ut *somniare* & *delirare* sibi videatur. Reverende Pater, quando evigilaveris vel ad mentem redieris, percurrere, quæso, omnes formulas, quibus uti solet Sacra Pœnitentiaria Romana in dispensationibus, non tantùm circa leges universales Ecclesiæ, sed etiam circa ea, quæ lege naturali præcipiuntur, uti est Votorum observatio. Ubique reperies verba: *Pro sua conscientia quiete*. Cave, ne recidas in priorem paroxysmum. Quid enim? ratiocinaberis ex regulis Criticæ tuæ: DEUS præcepit observationem votorum: Sacra Pœnitentiaria ab hac obligatione liberat, & quidem *pro conscientia quiete*. Cariórne Majori Pœnitentiario conscientiarum quies, quàm DEO ipsi? vah charitatem inauditam! &c. Facile quis vigilans & non delirans perspicit, quàm ineptæ sint hæc argutiæ, & exclamationes. Non opus est, ut lex Divina singula statuatur, quæ in certis circumstantiis possunt esse utilia pro tranquillitate conscientiarum. Dedit hanc potestatem Principibus tam sacris, quàm profanis: laudandique sunt Principes, si in ferendis legibus suis tranquillitatem animarum respiciant. Videtur autem huic consultum per Statuta, de quibus nunc loquimur. Varii enim sunt tituli, ex qui-

quibus aliquid in mutuo potest ultra sortem exigere; varii sunt contractus, ex quibus ope pecuniæ potest lucrum fieri. Contingere potest, ut sicut in foro externo lites, ita in foro interno dubia & anxietates oriantur, quid possit unus exigere, quid teneatur alter dare. Sicut igitur ad evitandas lites fori externi, (§. 217.) ita etiam ad evitandos scrupulos fori interni, servire possunt ejusmodi leges. Quædam medelam ferunt pro utroque foro simul, uti leges, certum præfigentes annorum numerum ad præscriptionem requisitum. (§. 200.)

§. 228.

Ad XXXI. (§. 174.) Præsumptio, quòd ordinariè datur justus titulus exigendi moderatum auctarium ultra sortem, non impedit, quo minùs frequentissimæ grassentur usuræ. (§. 217. & Diff. I. §. 197.) Possunt igitur ferri leges de permittendo auctario modico in casum boni publici & certarum circumstantiarum: & simul de usuris gravissimè puniendis. Causæ à P. Pichler adductæ solum probant, posse tale statutum fieri, ubi illæ inveniuntur. Imò si hæ rationes, quæ Patri Pichler videbantur congruæ, non judicentur sufficientes; nondum propterea rueret sententia, quòd possit Princeps tale statutum facere ex causa publica, & in certis circumstantiis: hæ autem accuratiùs discutuntur in Principum Conciliis, quàm in Scriptorum Museis.

Ad XXXI.
Usurata-
men cri-
men non
omnino
tolletur.

§. 229.

Ad XXXII. (§. 175.) Facile conceditur, neque Pontificem posse dispensare ad exigendas usuras strictè sumptas, quia hæ utpote *lucrum ex mutuo* de natura sua gratuito, in conceptu suo involvunt injustitiam. Si autem Summus Pontifex extra suum Territorium temporale permetteret auctarium ultra sortem absque prævio Statuto Principis, censeretur approbare *lucrum ex mutuo*, cùm alius titulus non interveniret; nam Summus Pontifex non solet de bonis

Ad XXXII.
Papa non
imponit
auctariù
extra
suam Di-
tione[m]

R

tem-

temporalibus subditorum in aliis Territoriis disponere. Princeps autem sanciendo jus circa bona subditorum suorum, disponit ex potestate sibi à DEO concessa.

§. 230.

*Ad
XXXIII.
Potest ta-
men id li-
citum de-
clarare:*

Ad XXXIII. (§. 176.) Quòd possit Papa saltem declarare, usuram approbatam à Principe licitam esse, valde æquivocum est. Si usuras strictè sumptas, quas lex naturalis damnat, intelligas; negamus suppositum, quòd Princeps licitas faciat. Si autem intelligamus qualecunque augmentum ex legitimo titulo perceptum, tunc utique potest Pontifex ex mente P. Pichler declarare, aliis legitimis titulis annumerari etiam Statutum Principis. Censent aliqui, eum hoc sufficienter declarare ipso facto, approbando Montes Pietatis Mixtos. (a) Alii auctoritatem his Statutis conciliare student ex Edicto Moderni Summi Pontificis, quo in debitis subditorum suorum occasione nuperi belli contractis, annuas præstationes reducit & moderatur ad quatuor pro centum. (b) Dein non opus est, ut omnia Statuta Principum confirmentur à Summo Pontifice.

(a) De his loquuntur PASQUALIGUS, POTESTAS, VIVA, supra allegati §. 142. X. plura referentur Sect. seq.

(b) BENEDICTUS XIV. 7. Septembr. 1745. Edicto, quod inferum est Bullario Benedicti XIV. tom. 1. Num. 139. cavit, *Che tutti, e singoli Censi creati, ed' imposti, oppur' anche Cambi, ed' altri debiti fruttiferi, passivamente contratti dal giorno, e tempo, ch' entrarono le Truppe estere dentro i confini del nostro Stato Ecclesiastico. . . . Sieno e s'intendano dal giorno d' oggi in poi creati, imposti, e contratti alla sola ragione di Scudi quattro per cento, e non piu, come Noi in virtù della presente Cedola di Nostro Moto proprio da ora in poi li riduciamo, e moderiamo &c.*

Monet P. CONCINA Comment. fol. 180. Edictum hoc latum esse à Summo Pontifice, uti Principe, pro optimo sui Status politico regimine; minimè ut à Supremo Ecclesia Pastore pro aliquo sive fidei, sive morum puncto declarando. Importunè P. Concina interserit istud

istud encomium. Facile enim aliquis suspicabitur, voluisse eum dicere, contractus usurarios nequaquam esse approbatos à Benedicto XIV. ut Summo Pontifice, licet sint approbati ab eodem uti Principe, pro Status sui politico regimine. Absit ista cogitare; nam Edicta Sapientissimi Pontificis pro politico regimine Status sui lata, optimè respondent ejusdem Edictis pro regimine Ecclesiæ sancitis. Dein etiam nostri Principes suis Edictis non intendunt fidei seu morum quæstiones declarare, sed politicum Status sui Regimen promovere.

§. 231.

Ait P. Daniel, talia Statuta positivè esse reprobata in Oecumenico Concilio Viennensi, (a) & quidem Statuta approbantia usuras moderatas; nam immoderatas nemo, nisi *stultus*, unquam probavit. Videtur dicere P. Daniel, Concilium reprobasse Statuta Prudentum, Sapientum & Proborum: ab istis enim possunt fortè approbari usuræ moderatæ saltem latius dictæ: reliqui, qui immoderatas approbant, *stultorum* numero ex mente P. Concinae sunt accensendi, cum quibus non agit Sacra Synodus Viennensis. Contra *stultos* verò decreta sua condidit Concilium Lugdunense, (b) & alii Pontifices, qui non solum moderatas, sed etiam & præcipuè immoderatas usuras persequuntur: DEUS ipse in Veteri Testamento præprimis contra *stultos* egit, cum damnet usuras mordentes, & opprimentes. Miror, quòd Concilium Viennense contra eos, scilicet patronos usuræ immoderatæ, agere dignatum non sit, quos persecutæ fuerunt Sacræ Scripturæ, & priora Concilia; cum tamen Concilii Viennensis tempore, usuraria pravitas ingentem bonorum & animarum stragem in Italia ediderit. Quidquid de hoc sit, Statuta, quæ Concilium improbat, permittebant usuras strictè sumptas, cum ea *usurariam* approbarent *pravitatem*: hæc autem Statuta, utpote contra Jus naturale & Divinum pugnantia, jure optimo damnantur. Nequaquam autem damnantur Statuta, quæ P. Pich-

*Saltem
non repro-
bat.*

ler fieri posse existimat. Hic enim intelligendus est de *Statutis Principum*, qui supremum in Republica locum obtinent: Concilium autem Viennense damnat *Communicatum Potestates*, (c) *Capitaneos, Rectores, Consules, Judices, Consiliarios, aut alios quosvis Officiales*, qui Statuta hujusmodi de cætero facere, scribere, vel dictare... præsumpserint. Nulla hic mentio de *Statutis Principum*, sed solum de subordinatis officialibus, & subjectis *Communitatibus*. Consequenter sermo est de *Statutis eorum*, qui tanta potestate non gaudent, ut de bonis subditorum propria auctoritate possint disponere. Unde additur, talia fieri contra *Jura Divina* pariter & *humana*, nempe contra *leges communes Principum*, qui eo tempore fortè non credebant, utile aut necessarium esse, permittere moderatum auctarium ultra sortem. Magis hoc ex eo confirmatur, quòd illi, contra quos Concilium detonat, jubeantur hujusmodi Statuta de *Libris Communitatum* (*si super hoc potestatem habuerint*) delere. An hæc intelligi possunt de *Principibus*, summam in Republica potestatem habentibus? Malè igitur P. Daniel dicit, *Statuta Principum* in Concilio Viennensi condemnari, cum tamen de *Principum* Statutis nulla mentio fiat. Libenter fateor, Statuta omnia, à quocunque sint condita, esse nulla, & impia, quibus approbantur usuræ strictè sumptæ. At verò Statuta eorum Principum, qui facultatem disponendi de bonis subditorum obtinent, concedendo auctarium ultra sortem, id efficiunt, ut auctarium istud non præcisè *ex mutuo*, sed ex alio legitimo titulo exigatur.

(a) *Clem. un. de usur.*(b) *C. 1. & 2. de usur. in 6.*(c) *Prætor Civitatis in Italia vocatur Podestà.*

§. 232.

Ad XXXIV. (§. 177.) Tandem P. Daniel attingit rei *Principes* difficultatem. Agnoscit juxta *Doctrinam Adversariorum* suo-

suorum, Principes materiam præceptorum sibi subjectam immutare ratione alti dominii, eaque mutata legem DEI cessare. Sed nodum hunc, quem solvere non potest, levi brachio scindit, dicens, ineptissimas has esse argutationes, cum tamen, ut hætenus ostensum est, eodem argumento tum ipse P. Concina, tum alii Theologi omnes uti debeant in plurimis aliis casibus, legibus, dispensationibus, irritationibus, exceptionibus ritè explicandis. Non terrent, Reverende Pater, insulsissimæ tuæ exclamationes. Prudentissimè, sanctissimèque Concilia, Patres, Pontifices damnarunt usuras: easdem damnant & puniunt nostri Principes. Non autem quodlibet lucrum, ex quocunque titulo perceptum, usuræ damnatæ nomen meretur. Experiamur vim argumenti in materia, quæ cum usuris maximam habet affinitatem. Si quis in resignatione aut permutatione Beneficii Ecclesiastici, obligationem solvendi certas pecunias propria autoritate alteri imponeret, simoniam committeret Jure naturali & Divino prohibitam. Si verò Summus Pontifex eandem pecuniæ summam, nomine pensionis solvendam imponat, nemo ejusmodi Clericum simoniæ condemnabit. Jam liceat ratiocinium P. Concinae adhibere. An igitur Papa licitam potest facere simoniam? absque licentia Papæ esset simonia jure naturali & Divino prohibita: facit igitur licentia Papæ licitum, quod jure naturali & Divino est prohibitum. Ignoravit ergo Ecclesia in Conciliis generalibus, ignorarunt Patres, ignorarunt Pontifices omnium sæculorum hanc potestatem Prælatorum Ecclesiæ, qua simonia honestatur? ineptæ ergo sunt omnes SS. Patrum adversus simoniam quamcunque declamationes &c. Per summam injustitiam Alexander VII. & Innocentius XI. damnarunt tres adversus simoniam propositiones &c. Æquè insulsæ, ac istæ, sunt exclamationes P. Danielis. Sicuti annua pensio à Prælato Ecclesiastico constituta non habet rationem simoniæ, cum non sit pretium pro re spirituali: sic

non appro-
bant usu-
ras strictè
sumptas:

etiam moderatum auctarium à Principe concessum non habet rationem usuræ strictè sumptæ, cum non sit lucrum præcisè ex mutuo. Quæ sub Guilielmo Bavariæ Duce circa usuras acta memorat P. Daniel, ultimis his annis à quibusdam Italis magno strepitu contra Germaniæ consuetudinem opponuntur; ab Authore Tractatus *Dell' Impiego del Danaro*, & aliis in dubium trahuntur: genuina autem factorum narratio sequenti Capite hujus *Dissertationis* tradetur.

§. 233.

*Ad XXXV.
Nec eorum
potestas
præfertur
authori-
tati Ec-
clesiæ.*

Ad XXXV. (§. 178.) Alibi insinuatam fuit (*Diff. I.* §. 116. 117.) qua ratione P. Pichler dixerit, & à quibus didicerit, Ecclesiam prohibere non posse, nec velle talia Statuta. Si enim nullum foveatur peccatum, nihil contra fidem, contra bonos mores, contra doctrinam Evangelicam introducatur, non solent Pontifices se Statutis summorum Principum opponere; *Summorum*, inquam, quibus accensentur Principes nostræ Germaniæ, quorum quilibet in suo territorio plenissimam habet potestatem condendi leges, etiam legibus communibus contrarias. Inferiorum Civitatum, Officialium, Consulium &c. Statutis meritò se opponit Ecclesia: & hac ratione promovet subjectionem erga summos Principes, præsertim cum ejusmodi Statuta inferiorum, utpote Jurisdictione destituta, non possint dare legitimum titulum accipiendi aliquid ultra sortem. Totus igitur conatus P. Danielis eo deberet tendere, ut ostendat, tale Statutum esse contra legem naturalem & Divinam, quod tamen non feliciore eventu præstat, ac si quispiam ostendere conaretur, concessionem pensionis Resignanti præstandæ, esse contra legem naturalem ac Divinam.

§. 234.

*Ad
XXXVI.
Quam.*

Ad XXXVI. (§. 179.) Concilium Viennense est intelligendum de omni usura strictè sumpta, seu lucro, quod præ-

præcisè ratione mutui exigitur. Non tamen videtur condemnasse Statuta Principum, quæ moderatum augmentum ultra fortem concesserunt, cùm istud augmentum publica autoritate concessum non habeat rationem pravitatis usurariæ. Damnavit igitur solummodo Statuta inferiorum, quæ sive moderatum, sive immoderatum auctarium approbent, iniqua sunt; quia tales inferiores non habent summam in Republica potestatem, consequenter nihil possunt de bonis subditorum statuere contra leges Summorum Principum. (§. 231.)

ritò damnat omnè usuram strictè sumptam.

§. 235.

Sapius hoc convitium conjicitur in P. Pichler, quòd foedus inierit cum hæreticis, quòd doceat cum Hæreticis &c. Provoco Lectores omnes, qui Libros Patris Pichler, & Patris Concinae ad manus habent, ut sincerè judicent, quis ex illis duobus arctius cum A catholicis foedus ineat. Neuter, credo, hujus perfidiæ reus est. Id tamen verum est, A catholicorum libros studiosissimè legisse P. Danièlem, in eum, quod videtur, finem, ut impugnet Scriptores Catholicos. Modò extollit eorum elegantiam, modò laudat consequentiam doctrinæ: eorumque damnatas doctrinas non ob aliud recenset, quàm ut sophisticis illationibus falsissimè concludat, Ingolstadienses sentire cum ipsis. Quos Pacis Articulos inierit P. Pichler cum A catholicis, legere licet in solidissimis ejus Opusculis Polemicis. Academia autem Ingolstadiensis, quæ se hucusque fortissimum contra errores propugnaculum semper probavit, hæreseos calumniam, sibi ab insolente calamo impactam, non alia ratione fortiùs, quàm contemptu repellit.

Nihil commune habent Ingolstadienses cum Hæreticis.

§. 236.

Ad XXXVII. (§. 180.) Miserrima argumentatio P. Danielis ex verbis S. Augustini sic concludit. S. Augustinus

Ad XXXVII. P. Daniel

*malè uti-
tur verbis
S. Augu-
stini.*

stinus malè possideri dicit usuras, quas leges prohibent: ergo injustè possidentur usuræ, quas leges permittunt. Elegans specimen Logicæ Sophisticæ! plura alibi sunt prodita. (§. 203. seqq.) S. Augustinus loquitur *de usuris, quas ipse etiam leges, & Judices REDDI* (id est à foeneratore restitui) jubent; scilicet de usuris, quas leges prohibent: Leges enim & Judices *reddi*, id est, restitui non jubent usuras, quas permittunt. P. Daniel autem perfunctorio oculo verba Augustini (a) intuitus, credit, seu credere se fingit, sermonem esse de usuris, quas Leges & Judices à mutuuario *solvi ac pendere* jubent. Operæ pretium est, ut occasionem, qua hæc scripsit S. Augustinus, breviter expendamus. Vetus mos erat in Ecclesia, ut Episcopi & Clerici intercederent pro reis incarceratis apud Judices profanos: (b) Idem fecit Augustinus apud Macedonium Africae Vicarium, (c) qui intercessioni quidem cessit, satis tamen acutè rescripsit: *Officium Sacerdotii vestri esse dicitis, intervenire pro reis, & nisi obtineatis, offendi, quasi quod erat officii vestri, minimè reportetis. Hic ego vehementer ambigo, utrum istud ex Religione descendat. . .* Dein infra: *Pro his quoque interveniendum putat Sacerdotium vestrum, de quibus adeò futuri nulla spes est, ut etiam in presenti eadem criminis ratio perseveret. Nam qui tam pervicaciter tenet, propter quæ crimen admisit, ostendit se, ubi licentia fuerit, similia peccaturum. . .* (d) His ultimis verbis Macedonius designat eos, qui injustè acquisita non restituant. Ad utrumque Epistolæ Articulum doctissimè respondet S. Augustinus, primum quidem de Reis mortis, quibus vitæ veniam postulabant Episcopi: dein de Reis restitutionis faciendæ, quorum liberationem à carcere iidem Episcopi nonnunquam flagitabant. Fatetur S. Doctor, *eum, qui pro homine ad hoc intervenit, ne malè ablata restituat, & qui ad se confugientem, quantum honestè potest, ad restituendum non compellit, socium esse fraudis & criminis.* Ait tamen, ejusmodi homines sæpe *vel negando se abstulisse, vel affirmando se unde restituant, non habere,*

habere, Episcopos inducere ad se protegendos: saepe etiam falli Judices, putando, vel Episcopos non agere ut reddant, vel debitores habere unde reddant. Insinuat dein Augustinus, frequentissimam esse occasionem exercendae Justitiae in urgenda restitutione etiam optantibus Episcopis, modò Judices officio suo velint fungi: adducit Judices & testes vendentes iudicium aut testimonium; advocatos malam causam pro pretio defendentes; addit usuras, *quas etiam ipse leges & iudices reddi jubent: concludit demum: haec atque ejusmodi male utique possidentur, & vellem restituere; sed non est quo iudice repetantur.* Loquitur, ut patet, S. Doctor de legibus usuras prohibentibus, & acceptarum restitutionem imperantibus: quales eo tempore erant Leges Constantini M. & Valentiniani, quibus vetantur usurae centesimam majores, & qui plus exegisset, *quadrupli poena & obligatione constrictus, sine cessatione, sive requie protinus ablata redhibere jubetur.* (e) Fateor, omnem, etiam moderatam, usuram strictè dictam ab Augustino alibi damnari: (*Diff. 1. §. 93.*) mirari tamen lubet insignem animi praesidentiam, qua P. Daniel, sententiam S. Augustini malè intellectam, audacissimè nominat Imperatorem, ejusque designat legem, in quam invehi S. Doctor fingitur, qui nec de Arcadio, nec de ejus lege, nec universim de legibus usuram moderatam permittentibus, vel minimum verbulum eo loco inserit; sed potiùs mentionem facit legum usuras immoderatas prohibentium. Laudat S. Doctor Leges, optatque ut Judices eas exequantur: invektivam tamen contra leges in iis verbis deprehendit P. Daniel, qui fidem suam suspectam reddit, simulque injuriam infert S. Augustino, gravissimas ejus sententias perversè allegando. Venenatam oportet esse manum, quae pulcherrimos flores non carpit, quin inficiat.

(a) Fortè non ex iplo fonte, sed ex Decreto Gratiani C. II, XLV. q. 4.

S

(b)

(b) Eruditè de hac re scribit THOMASSINUS *de nov. & vet. Eccl. discipl. P. 2. L. 3. c. 95. seqq.*

(c) Hoc officium gessisse Macedonium, affirmat POSSIDIUS *in vita S. Augustini c. 20.*

(d) *Epist. 152. aliàs 53.*

(e) *Cod. Theodos. lib. 2. tit. 33. leg. 1. & 2.*

§. 237.

Ad
XXXVIII.
Et pejus
abutitur
verbis
Tertullia-
ni.

Ad XXXVIII. (§. 181.) Nihil quod *de gaudiis & fructibus hujus sæculi amitteret*, habuit Pater Pichler. Scripsit pro candore suo apertè, quod sentiebat in animo: cùmque communissimam auctoritatem obstare sibi videret, modestissimè opinionem suam, quam Doctissimi Salisburgenses jam antea docuerant, ex adductis rationibus tanquam sibi *probabilem* proponit, relinquens cuivis meliùs sentiendi libertatem. Si autem P. Concina verbis Tertulliani abutitur contra P. Pichler; liceat & nobis meliore jure huic præsentì defensionì cum Tertulliano nomen inscribere *Scorpiacum adversus . . .* Speramus cum eodem, venena adversis scriptis passim affusa, *nulli infirmorum facillè nocitura, si quis hanc nostram, ex sanæ rationis principiis dilutam, præbiberit, vel etiam superbiberit potionem.* (a)

(a) TERTULLIANUS *Scorpiac. adversus Gnosticos in fin.*

§. 238.

Art. 5.
JUDICIUM
DERECEN-
SITA OPI-
NIONE.

Hucusque Discipulus Patris Pichler, famam & doctrinam sui Magistri propugnavit. Quibus visis, mox incusavi prolixitatem, huic scriptionum generi nequaquam accommodam. Ille laudem potiùs à brevitate se meritum ratus, digitum intendit in Commentarium Concinianum fol. 191. ubi hæc verba lego: *nunquam esset disputandi finis, si vellem garruli vitiligatoris ineptias quaslibet novis animadversionibus castigare.* Quærenti mihi, an lenitatis semper memor fuerit, respondit, si P. Daniel se tangi sentiat, rosarum